

zeruko ARGIA

BANAKOLA: OKENDO, 22 - DONOSTIA - TEL. 426666 - PREZIOA: 8 PEZETA

HIRU SIKOLOGOREN AZTERKETA

IKASTOLETAKO HAURREN JAKINDURIAZ

Ez dute jakite-mailan beste ikastetxetako haurren inbidiarik.

Hiru sikologo, Pello Aierbe, Luis Mari Satrustegi eta Joxe Antonio Etxezarreta jardun dira lanean Gipuzkoako Ikastolen Elkarte Batzaren aginduz. Ikastoletako haurren jakite maila aztertu dute.

Ikastolan ez ote duten haurrek beste ikastetxetan bezala ikasten pentsatu ohi du zenbaitek. Susmo eta irudipen txar horrekin bizi da zenbait guraso ere.

Baina ez da egia. Oinarri Heziera Orokorreko zazpigarren mailako Estaduaren eskoletako, Erlijioso ikastetxeetako eta Ikastoletako haurrak neurtu dituzte.

Ikastoletakoak ez daude beste hoietakoak baino gaizkiago, ia hobeto baizik. Azter ditzagun sikolo hauen ondorioak.

—oOo—

—Azterketaren bat egin duzue, ikastola inguruan, jakin dugu. Esango al diguzue, mesedez, zer egin duzuen?

—Gaurregun, Euskal Herrian, hiru eskola mota ikusten ditugu: Ikastolak, Estaduaren eskolak eta praille eta mojen ikastetxeak. Badute berezuntzarik hiru ikastetxe hauek. Berdina dute hirurok oinarriko irakaskintzaren egitaraua, hots, legeak ezartzen diena. Baina hiruretan kutsu desberdina ikus daiteke. Egia honetan finkaturik egin dugu gure lana.

—Ez zenuten, ordea, hezieraren luze zabala aztertuko...

—Baditu bere mugak gure lanak. Jakite maila soila aztertu dugu. Heziera Lege Berrian aurkitzen den oinarriko irakaskintza maila aztertu dugu, hots, hizkuntza espainola, matematika, izadi jakintza eta gizarte jakintza. Bestalde, azterketa hau E.G.B.ko zazpigarren mailan egin da.

Hiru ikastetxe hauetako haurren konparabide orokor bat egiteko beharrezkoak ziren beste azterketa batzuk ere. Beren arteko berezuntzak sortzen dituzten aldeak ikusteko komenigarri litzateke adimena, nortasuna, espresibiditatea, sorketa-lana eta abar azterteaz. Baina ezin, ba, dena batean eta bapatean egin.

—Jakinmina bakarrik da, baina esango al diguzue zein lekutan egin dituzuen azterketa hauek?

—Lehen esan bezala, E.G.B.ko zazpigarren mailan egin ditugu. Hartu ditugun ikastetxeak, berriz, Gipuzkoa osoan zabalduak daude. Hona ikastetxe hoiek finkaturik dauden herrien zerrenda: Donostia, Irun, Errearteria, Andoain, Deba eta Bergara. 8 ikastola, 9 ikastetxe eta 4 eskola aztertu ditugu. 21 ikastetxetako haurrak neurtu ditugu.

—Zergatik neurtu duzue, hain zuzen ere, jakite maila?

—Gaurregun bada ikastoletako haurren gurasoen artean kezka bat, «ba ote dakite gure haurrek beste ikastetxetako haurrek adina?». Horregatik agindu zigun Gipuzkoako Ikastolen Elkarteak alderdi hau azter genezala. Arrazoi askok sortu du kezka hau gurasoen barruan. Era desberdinez irakasten zaie haurrei, haurren askatasuna eta nortasuna gehiago aintzat hartzen dira, harreman bereziak dituzte ikasle eta irakasleak. Mesedetarako ote du haurrak bi hizkuntzetan eskolatzea? Eragozpen izango ote du ala burua gehiago askatzeko eta argitzeko bide? Pozik dabilta gure haurrak ikastolan, baina ikasten al dute? Bai al dakite beste ikastetxetako haurrek adina?

—Zailtasun eta eragozpen asko izan al duzue lan hori egiteko?

—«Test» edo proba ojetiboak behar ziren lan hau egiteko. Egia esan, ez dago honetarako aukera haundiegirik gaurregun. Ministerioak berak onartua daukan «Test» bat aurkitu genuen: «Escala sintética de Instrucción», García Hoz-ek egin. Beste bi «test» geuk moldatu ditugu legearen arabera eta legeari jarraituz. Bestaldeko eragozpenak ere izan ditugu, ordea, zenbait ikastetxetan. Zorionez gutxi, baina aterik ez digute ireki nahi izan. Ikaraz? Errezeloz? Ez dakigu.

—Zer ondorio atera dituzue zuen azterketa horretan?

—Ez da erraz bi hitzetan ondorio guztiak agertzea. Ikastolen Elkarteak berak agertuko du, noski, gure lanaren laburpena. Hona ondoreen taula, alboan.

—Horrenbeste «media» eta «sigma», galtzerdiak egiteko makinan bat saldu nahi duzuela usteko du norbaitek. Luze joko luke elkarrizketa honek, hori guztia agertzen hasiz gero. Esaiguzue hitz bitan: zer ondorio atera duzue?

—Aurreko dato hoiek ikusirik hauxe aitor dezakegu: totalaren gainetik dagoela media. Ikastola beste ikastetxeren parean edo gainetik agertzen zaigu.

—Gerorako asmorik?

—Sikologia aldetik hainbeste azterketa egin daiteke ikastolari buruz! Jakite maila bakarrik neurtu dugu oraingoz. Baina ikastoletako haurren adimena, nortasuna, kreatibitatea eta abar garrantzi handikoak dira. Badugu horretaz lanean hasteko asmorik. Baina Hezierako Legeak haur bakoitzaren zaletasun, gogo eta dohaiak ikustea agintzen du, bakoitzak, dagoen lanbidea har dezan. Haur bakoitzak gero bere bizitza osoan egingo duen lana bere adimenari, gaitasunari eta nortasunari dagoen erakoa izan dadin beharrezkoa da haur bakoitza ondo ezagutzea eta zuzentzea. Gipuzkoako Ikastolen Elkarteak lan hau egin dezagula eskatzen digu.

—Nola burutuko duzue lan hau?

—Honetarako bosgarren eta zortzigarren mailan azterketa batzuk egitea komeni litzateke. E.G.B.ko bi aldiren bukaerak bait dira urtemuga hoiek. Bi alderdi izan ditzake lan honek. Haur bakoitzari eta ikastolen mugimenduari dagozkionak. Lan interesgarriak egin daitezke honetaz.

—Zer, esate baterako?

—1) Ikastolan, adimen, nortasun, bizibidearen aukera aldetik eta abarretik ikusten diren konstanteak aztertu.

2) Gure artean ditugun baremoak haurrei egokitu, hemen dagoen mailan neurri hoiek ipiniz.

3) Lan hauetan erabiltzen diren baliagarriak euskaratu.

ERRIALDE

DONIBANE

74

II Euskal Unibertsitatea

6 eta 7 garren orrian

ONDORIO OROKORREN TAULA

GIZARTE JAKINTZA

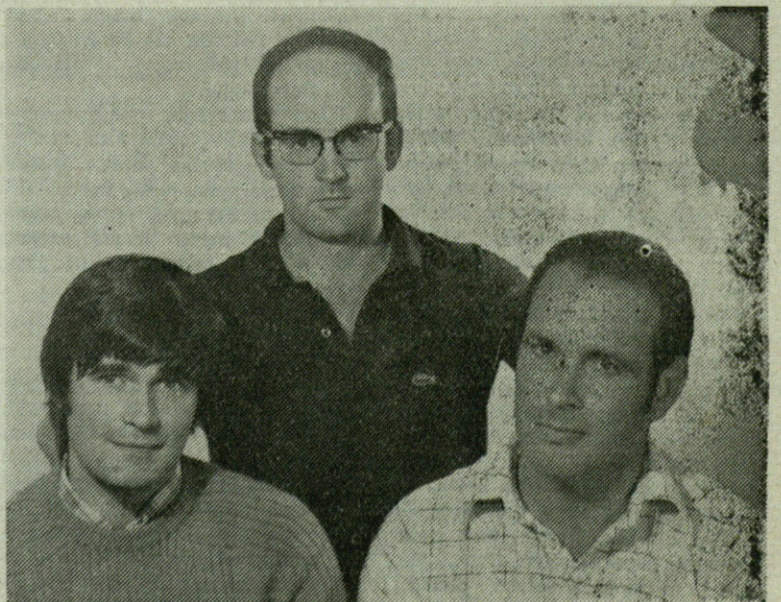
IKASTETXEAK	HAURREN MEDIA	IKASTETXEEN MEDIA	SIGMA
Estaduarenak	9,88	9,75	4,80
Pribatuak	9,32	9,37	4,80
Ikastolak	9,79	10,12	5
Denera	9,59		

IZADI JAKINTZA

IKASTETXEAK	HAURREN MEDIA	IKASTETXEEN MEDIA	SIGMA
Estaduarenak	10,10	10,06	5,60
Pribatuak	9,76	9,79	4,40
Ikastolak	9,91	10,04	4,60
Denera	9,88		

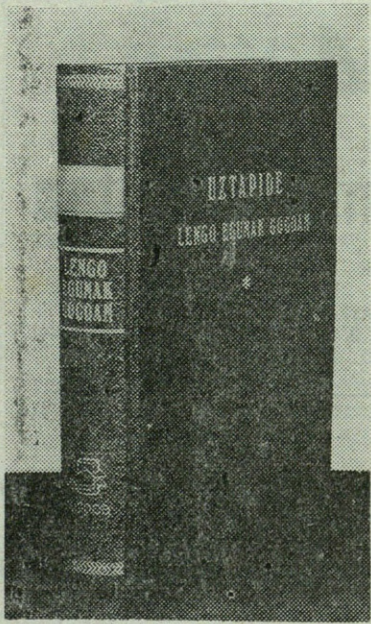
ESPAÑOLA - MATEMATIKA

IKASTETXEAK	HAURREN MEDIA	IKASTETXEEN MEDIA	SIGMA
Estaduarenak	92,5	92,5	9,20
Pribatuak	91,68	91,77	8,85
Ikastolak	94,88	95,5	9
Denera	93,1		

Satrustegi, Aierbe, Etxezarreta

“Lengo egunak gogoan”

IRITZI ZABALA

«Lengo egunak gogoan», —liburuaren sarrera-hitzak berak harturik mintza nadin—, «liburu aberatsa da; aldatzen ari zaizkigun euskal lurrari, giza-legeari eta izkuntzari dagozkienetan arrobi jatorra. Liburu sakona da, erri jakinduria zaarrez eta kultura-gai zuurrez bete. Liburu atsegiña, orrialde guzietan eta kultura-gai zuurrez bete. Liburu atsegiña, orrialde guzietan eta pasarte askotan uste gabeko apainkizunez josia: bertsoak, ipuiak, konparaketak, esaera biribillak. Itz batean, literatura errikoiaren gordairu ederra. Eta mami ori guzia Manuel Uztapideren nortasunean bat egin eta oratua, aparteko etorri batekin, —ez da makala izketan!—, bere kondaira dardaratia ematen digula».

BULKO BERRIA

Uztapideren liburua euskal irakurleentzat jartzearekin badi-rudi gure ahoz-ahozko literaturak bulko berri bat hartu ote duen. Une hau, ordu hau, beste harekin alde-ratuko nuke: Errenteriako Makazagak, «Bertsolaria» izeneko bere al-dizkariari hasera eman zionarekin. Aipatu aldizkarian, garai hartako bertsolariek, —eta batez ere Txirritak—, beren zantzu eta arrastoa utzi zizkiguten; argitaraldi apain batean utzi ere. Eta berdintsu gaur: «Auspoak», orduan «Bertsolaria» bezelatsu—, bertso zaharrak bildu ezezik, garaiko bertsolariek lanean jarri ditu. Areago oraindik: bertsolariei hitz-lauz ere saiatzeko eska-tu die. Eta hemen datoz joera eta bulko berri honen hasikiñak eta pri-miziak: Uztapide, Erauskin, Xalbador, Lasarte, Gorrotxategi...

Oraingo bertsolarien agergerri bat izan daiteke bilduma hau, bes-teak beste. Iñioz esan genduen gu-re artean oraindik bertsolariek, —bat edo beste salbu—, ez zutela idazten lehen aldikoek bezala. Bai-ñan hasiak ditugu. Eta joera honek jarraitzen badu, atze eta ondore ederra utz ditzake.

BERTSOLARIEN ITZALA

Harrigarria izan da azken urte hauetan herriak bertsolariari eduki-dion begirunea. Gure kaleen izene-tan, beste gizon ospetsuenen ar-tean, bertsolari zaharren izenak ikusten ditugu: Xepelarra kalea, Txirrita kalea. Eta Errenteriako ez-killak multsoak, «karrilloiak», ber-tsolari doiñu sonatu bat jotzen du orduen arabera. Gaur bertsolariek Euskaltzaindian ditugu, Gaur «Herri-Meza» deitzen diegunetan onartuak izan dira bertsolariek. Gaur, Otei-zaren iritzi, bertsolaria da euskal artistaren eredu.

Azkenik, baita ere, sona haundiko literaturagileek beren oroitzapenak idazten dituzten bezala, ikus nola bertsolari ospetsu batek, Uztapidek, bere oroitzapenak idatzi dituen; eta, ?hau da sinlagarriena—, gu gu-zien atsegiñetan idatzi gaiñera.

LIBURUAREN SAN FERMIN TXIKI

AURKEZPEN A

bere giroan ikusita

(Hitzaldian erabillitako zenbait gogoeta)

IZAERA ETA KONDAIRA

Bertsolariari, —berau ulertua izan dadin, onartua eta herriaren-tzat gogozkoa—, izaerak, tipolojiak eta kondairak mesede haundia egin izan diote beti edo gehienetan. Ha-la nola Etchahun bere bizitzak eta tipolojiak; Iparragirrerri, herriaren orduko egoerak eta atzerrietan egon izanak; berdin Otañori Ameriketako ibillerak; zer esanik ez Fernando Amezetkarrari zelebrekariak eta zi-rikadak; eta ez gutxiago Txirritari bere gizonkera nabarmenak, herriz-herri egin zituen ibillerak, umorez-ko arima zalapartatsu eta atsegi-ñak; eta abar.

Uztapidek, isillik bezala zeukan, eta guretzat ezezaguna zen tipolo-jia eta kondaira agertu dizkigu.

tea, bere oroitzapenak kontu esa-leen moldetan, liburu eder batean ematen dizkigula. Gertakizun honek nahikoa agertzen digu ez dela edo-zein bertsolaria eta baita ere ze-i-ñen jakingarri diren bere kultura eta bere teknika. Areago oraindik: bertsolaritzaren bizitzan doaz, une berean, gure herriaren izankera eta kondaira. Hau dela bide, Uztapide-ren liburuan aurki dezakegu bene-tako sortzaille baten giza-kondizio-nik egokiena.

MERITURIK HAUNDIENA

Ondo baiño obeto agertu zuen Lazkano bertsolariak: «Ikazkintzan hasi eta liburugintzan bukatu iza-na». Hitzaurrean adierazi nuenoz, «neretzat arrigarriena da iñork gu-

Gaurtik euskal irakurleontzat ma-miz ulertu-errazago izango zaigu Manuelen bertsoa eta beraren ber-tsogintzari baliotatze zehatzagoa egin dezaikegu.

«Esan dezakegu, —hitzaurreaz baliaturik diot—, orain arte herriak Uztapideren bertso loreak ezagu-tzen zituela, eta, orain berriz, Ur-tapide zain eta guzi artua ezagu-tuko duela: bertso loreak ezezik, oiek zaiñetan daramaten lur gize-na eta guzi».

BERTSOLARIA IDAZLE

Beste gertakizun bat ere ezar de-zadan. Beronek bertsolaritza asko goratzen du eta bertsolarien beren ere ohoragarri da. Gizaldi hontan sortu diren Ego Euskal Herriko bi bertsolaririk onenak, Basarri eta Uz-tapide alegia, biok hitz-lauz edo pro-saz eredugarri ditugula, gure idaz-lerik bikaiñenetakoak. Bat periodi-kuz eta irratis, iñioz behar hainbat eskertuko ez den lanetan. Eta bes-

txik bezala bereganatu izana txa-pelketan eta jaialdien inguru eto-rrri diren joera berriak: mugaz arun-tzkoak ekarritakoak eta emengo gazteen saiakerak ezarri dituzten joera berriak». Hitz batetan, Zubel-tzu eta Kortatxoren eskola zaha-rrean hasi eta mututu zen arte, osa-suna galtzeraiño gatazkan, bertso-gintzan aurrelarien muturrean ibilli izana beti.

Hitz-lauzko lagintzan ere, Jaunak nahi dezala, Uztapidek betiko se-naz ikus eta asma dezan zer den herriak eskatzen diona eta eman diezazkigula gerora ere fruitu za-balak, euskeraren serbitzuan hil arte jardun izan zuenaren eskein-tza berriak, nahiz bertsotan, nahiz hitz-lauz emanak.

Oharra: horrelatsu izan ziren, gu-txi-gora-behera, liburuaren aurkez-pena egin zenean erabilli nituen gogoeta modukoak.

Juan Mari LEKUONA

IRUIÑEAN:

SAN FERMIN TXIKI

San Fermin Txiki, duela 40 urte, Iruñeko jendearendako, Uztalekoa bezain maite eta ospatua izaten zen; zezenak, herridantza, pilota-partidak eta, baziren, bai alaitasuna frnko ere, bereziki Aldapa auzoan.

Geroko urteetan gutitzen hasi eta ia galdurik zegoen Iruñian zaharren-dako bakarrik ezaguna izanik. Baina orai bi ez bada hiru urte beste jator hura, zuzpertsu beharra zegoela ikusi eta, «Done Andoniko Gaztediak» Euskal jai batzuk antolatzen zituen. Dantza eta kanta saioek izigarritzko arra-kasta izan zuten Iruñean, zahar et gazteen aldetik; galdutako Nafar-kutsua eta giro jatorra, benetazko herri besta horietan nabari ginuen.

Izan ziren guztietarik berriena, jendea harritu eta poztu zuena. Euska-razko antzerkia izan zen, duela 40 urtez geroztik ez bait zen izan.

Aurten San Fermin Txiki, sei egunetan ianzen da, iazkoen gainera Eus-kal musika-tresnak eta bertso saioak eta Euskal liburu eta diska erakus-keta.

Nahiz eta gure Iruña poliki berpizten ari izan, honelako aste asko behar ginuke. Esperantza bada, hainbeste gazte gure mintzairaz jabetzen (2.000 baino lagun gehiago, eskolan, mendigoizale elkarteetan eta abar) eta ikastolak ugari eta aurreratzen ari direla ikusirik.

Antolatzaile izan den «Done Andoniko Gaztediak» zenbait erakunderen laguntza izan du.

EGITARANA

IRAILAK 20 EGUNEAN

Arratsaldeko 8tan, abeslariak (B. Lertxundi, Gorka Knörr, Iñaki eta Bakartxo ta Iruinako Ortzadar taldea).

IRAILAK 21 EGUNEAN

Arratsaldeko 6tan, Umeen jaia Lasarteko ikastolaren laguntzarekin. Gaueko 11etan, dantza erakusketa (Argia Taldea).

IRAILAK 22 EGUNEAN

Eguerdiko 12etan, Euskaldun instrumentuen erakusketa. (Tximila, txistua, fanfarre, dulzaina tabar).

IRAILAK 23 EGUNEAN

Arratsaldeko 8tan, «Orria 778» Pastoral Intxitu taldearekin.

IRAILAK 24 EGUNEAN

Arratsaldeko 8tan, Bertso zahar eta berriak (Xabier Lete, Antton Balberde eta Yulen Lekuona).

EUSKAL IRAKASLE TITULUA ATERAZTEKO IKASTAROA

Deusturo euskal kultur mintegian

Irailaren 23tik Urriaren 4era Arratsadeko 7'30tik 9ra
Etsaminak 5ean Arratsadeko 3'30etan

AATE OPARIAK

GAI TA IRUDI POLITENAK

Victor Pradera, 2
(Esquina Zubieta)

DONOSTI

GIZA-UGALMENARI ISO

"Gizadia leher zorian" dago idazten zuen lehengoan, arazo horrelaz jabeturik, Karles Santamariak. Guk ez dugu ezer berririk esango. Arazo hau dela eta Bukarest-en izan den batzarrearen berri eman nahi genuke.

120 naziotako 120 ordezkariak bildu dira bertan, Abuztuaren 19an. Batikanok ere bazuen bere ordezkariak. 9 lagunek osatzen zuten. Ordezkariak honen buru, Gagnon arzipizpikua.

Egunkariaren bidez jakin dugu batzarre hortako eztabaida, iritzi eta erabakien berri.

Hasteko, oraindik ez da ziur jakin jendearen kopurua, zehatz mehatz, zer neurritan haziko den mundu zabalean. Ziur gaude, ordea, itxuragabe gehituko dela. Bestalde, egia esan, zenbait lekutan lanbide berri asko ugaltu da gizonaren bizibiderako. Frantzia, Ipar Amerika eta Japon lekuko. Australian, berriz, 7.600.000 kilometro kuadrado omen daude oraindik ia inor gabe. 194.000 milioi xahutu omen ziren armamentuan edo izkiletan 1970garrenean. 7.700 milioi bakarrik erabili omen ziren aurrerapenerako eta hazkunderako.

Hau guztia egia da noski. Baita lurralde batzuetan zenbait jendek ondasun gehiegi duela ere. Baina nork jartzen dizkio zintzarriak katuari?

Dena den jende gehiegi hiltzen da munduan goseak, eta gizonak gainezka egin du munduko leku askotan. Munduko ondasunei begiratuz gero, gehiegi ugaltzeko arriskua du.

Erabakiren bat hartu beharrean gara. Gizonaren ugaltzea daukagu nolabait neurtu beharra. Ez da berriketako neurria. Erabaki horren alde jarri dira garbi Ipar Amerika, Alemania, Suezia eta Japon. Herririk aberatsenak hain zuzen ere. Aberatsari errazago zaio nonbait ondasunak banatzea baino giza-ugalmenari neurriak ezartzea.

Sozialista herriek, berriz, ondasunak banatzea eta atzeratutako herriak aurreratzea, giza-ugalmenari neurriak jartzea baino lehenagoko eginkizuntzat jo dute.

Politikazko iritzi eta jokabide desberdinak eraman ditu batzuk eta besteak ondorio desberdin honetara.

Batikanok betiko leioari eutsi dio. Ezkontza, giza-bikotearen ezkon-maitasuna eta giza askatasunaren erantzukizuna goraiatu ditu, munduko ondasunak hobeto zabaltzeko izan daitezkeen betiko gogo sutsua azaldu du, eta giza-ugalmenari jarri nahi zaizkion nolabaiteko hesiak salatu ditu, aldi berean horretarako hesola jatorrak aurki ditzatela jakintsuei eskatuz. Ez du Bukarest-eko agiri izenpetu.

Denok dakigu gauza asko jokatzen dela hemen. Baina ez da aski jauntxo eta dirudunen diruzalekeriaren eta bakoitzaren zarkeria, erosokeria eta goxokeriaren aurka eta giza-askatasunaren alde oihu egitea. Aldian aldiko erantzuna ematen ere arriskatu behar dela uste dugu. Beti ez dago erantzun jator eta osoaren zai egotetik.

Lehenik, lurreko ondasunak zabaltu eta banatu behar dira, airtortzen dugu guk ere. Baina hori ez da gizonaren bihotz barruko nahi izate hutsez gertatuko. Dirudunek ez daude Elizaren dei sutsuengatik beren ondasunak uzteko. Ondasun banaketaren borrokan sartu beharko dugu buru-belarri. Ez da aski izango, noski, zein diren zilikigizko bide zuzenak eta zein makurrak irakasten jardutea. Elizak ez dio guriari zein aldetara eroria dagoen gehiegi begiratzen non eta Bera oso aspian geratu ez den. Guardia iraultzeko jotzen diren golpe kokorak gaitzetsiz jardun ohi da. Isilik geratu ohi da erabat iraultzeko adineko golpea jo denean.

Lehenik, beraz, gurdia zer aldetara iraulia dagoen begiratu beharko dugu, gero zutitzen eta bestaldera etzaten saia gaitzeen edo lehenean eutsi diezaiogun. Baina horretarako gehienok dugun baino gatz gehixeago behar da.

Hori eginik ere, ordea, gehiegizko giza-ugalmenari hesiak jarri behar zaizkio. Behar direnak bakarrik nahi izan behar dira eta nahi direnak bakarrik izan. Hau da askatasunez eta erantzukizunez guraso izatea. Baina bada horretarako nahiko buruhauste. Guk ere, Elizarekin batera, giza-ugalmena neurtzeko bide jatorragoak asma ditzatela jakintsuek, nahi dugu.

Gizonaren osasunari ezertan kalterik egiten ez dion sendagai gutxi dela uste dugu. Baina ezertan kalterik egiten ez dutenak izatea nahi genuke denak. Gizonaren bizia arriskuan jartzen duen beso usteldua, moztu gabe, nahi genuke gizonaren bizia salbatu. Beso hori sendarazi eta biziaraziko duen ukendua asma dezatela nahi genuke. Izan ere zein negargarria den beso motz geratzea! Berez, gainera, ez da on eta zilegi besorik mozte. Beso bakar berderen bizirik irautea hobe, ordea, bi besorekin lurpera joatea baino.

Ez dute jakintsuek oraindik behar bezalako sendagairik asmatu. Askotan dagoen onena edo gaitzik gutxiena egingo duena aukeratu behar, ordea. Hoberik ez dagoenean dagoenarekin konformatu behar. Ahal duena egitea dagokio mugatua den gizon honi.

UTOPIA, MIRARIA, GIZONA

UTOPIA

Asignatura bat aprobatzea? Zail. Igeri ongi egitea? Zail. Lan bat trebeki bukatzea? Zail. Liburu bat idaztea? Zail. Dena da zail. Eta denetan zaillena politika kontua, ideologiaren arazoa. Gai horiek ez baitira ikus eta uki daitezkeenetakoa. Buru bezenbat aburu, Ustetik gutxienean irristatu egiten da pista laban, diraditsu horietan, eta pentsatu gabe ere lotsagarriro erortzen da. Onenean, gaurko honekin, neri gertatuko zaidana.

Sarritan, egunak joan eta egunak etorri, urteak joan eta urteak etorri, nekea jabetzen zaigu. Leher egindako boxeadoreei bezala, besoak erori egiten zaizkigu, bihotza tristatzen, denetarako gogoa joaten. Alferrik ibiliak gara zerbait on egin nahian. Hori bera esango dizute belarri lagun eta hauzokoek. Utopia dela gizarate hobe ekarri nahia. Ameskeria dela mundu zintzoagoaren alde ahalegintzea. Hemen gauza praktikak behar dira. Nor bere modura bizi dadilla. Hor konpon gaiterakoak. Ez ote zara konturatzen? Eta hala da alde batera. Hau mundua mundu denetik gertatzen da. Batzu saiatu, besteek farregin. Hauzia ordea ez da hori, hau baizik: bai ahal dugu ezere sinesterik federik, iritzirik, asmorik? Ala ez? Osp gora jo gabe, aski da gizon izatea gauza asko oker dagoela oharitzeko, nahikoa da gizon izatea okerrak zuzentzeko sentimena eduki dezagun barren-barrendik.

Orduan, osteria indarra etortzen zaigu besoetara, korajeak altxatzen du berriz gure bihotza, gogoa zuzertzen zaigu. Eta erantzuten dugu: Utopia dena da gauzak daudenean iraunerazi nahia. Ameskeria dena da bidegabeko munduan anaitasuna billatzea. Txorkeria dena da etorkizunari atzea ematea.

Farre egiten dizute gauza horietaz kezkatzen zarelako. Holako bat beti gertatu izan da. Jakiña da, berek ez dute ezertan sinisten, izpiritu jantziegiak dira hortarako. Berenez dira fiakaitzak. Eta behar bada zoroen modura ibilliko zaizkigu astrolojia dela-ta, Eskorpio eta Tauro eta abar, eta haugatik uste dute zoriontsu bizitzeko jaiok direla, edo milloidenak noizpait izatekoak, edo zoritar ikaragarriren batek jotzekoak.

MIRARIAK

Edota erlijioaz zeharo etsita, bestelako fedea hartu dizue, sozial edo politika filosofiaren bat, beraz beste erako fede bat, gizonak zerbait eutsi behar baitio, eta kristau sinesterik ez duenean izaten baitu horren ordeko zer-edo-zer. Hartara mirari klasikoetan ez du sinisten, baiña bai du sinesten bestelako mirarietan.

Bat bateko iraultzan, adibidez. Etortzeko dagoen iraultzak hori da fede eta kemen ematen diona. Sinesten du iraultzaren mirarian. Miraria da-ta indarkeriatik, gudutik, borroka odoltsutik bake santua sortzea. Iraultzak tximista bat bezala etor dadinean zeruko ez-titasuna zabaltzeko da munduan. Uste horrek, neretzat, badu utopia-kutsua. Utopia-zaleek beti izan dute oposizioaren, kontrako elementuen indarra eta argitasuna gutxiesteko joera.

Miraria den bezala —edo litzatekeen bezala— Marx-en zioen hura, alegia komunismoaren etorrera, edo berdin dena, Estaduaren erabateko suntsitzea, urtutea gerta aurretik diktadura nahitaezkoa dela, proletarioaren diktadura. Hortaz, bada, diktaduraren fruitua aginte-eza izango litzateke, anarkia. Baiña hontan anarkistak dira diktadura horren etsaierik gogorrenak. Eta ez da anarkista izan beharrik, hortan ez sinesteko. Marx-ek ez baitzuen adierazi nola (letra galantezko nola, ezin haundiagoko letradun nola) nola arraio iriten den diktadura hortatik. Puska baterako klase diktadura nahi dezanak bi bider pentsa dezala, beraz. Zein da prezioa? Nork pagatu nahi du? Diktadura horrek birindu eta apurtuko ote ditu klase sozialak? Oraindaiño uste zen bakar-jabetzak bakarrik sortarazten zituela klaseak. URSS-ek ordea berrogeitamar urte baiño gehiagoko diktaduraldia osatu baitu, ikasiak dira denak ekonomi-jabego ez denak ere sortarazten dituela klaseak eta alienazioak. Bakar-jabetza ez dagoenean klaseak iraunerazteko, partiduaren aparatua dago, burokraziaren aparatua, ejerzitoaren aparatua aipatzeko, klase sozialen iturburu ustekabeak. Klase sozial be-

rien jaiotzak ez dio, noski, inolaz laguntzen Estaduari desagertzeari eta komunismoaren etortzeari. Marx-en aurrean, benaz diot, lasai kentzen dut txapela. Mai-xu haundia da. Merezia du edozein gauza, langileen esker-ona, besteen artean. Txapela kentzen dut, burua kentzen ez dut. Mirari hortan ez dut sinesten, gertatuak kontra dituelako.

Marx-ek sinisten zuen Estaduan. Bere aurreko sozialista gehienak, alderantziz, eta utopia-zaleak argiro, ez ziren iritzi hortakoak. Gizartea eraberritzeko Estadua ez zuten sartzen, bakar-asmo eta indarrak eta bazkun pribatuaren eragiña aski zela uste zuten mundua berritzeko, edo utopia toki jakin batean jartzeko.

Marx-i zor zaio neurri nabarmenean gaur Estadua hartu duen nagusitasuna. Estadua arazo guztietan eskua sartuta ibiltzea. Denaren erantzukizuna Estaduari egozten zaio, denaren erabakia Estadutik datorkigu. Gizona biluzirik aurkitzen da Estaduaren aurrean, ahul, arlote. Horregatik derizkiogu Estadua gure alde edo gure menpe jarritz gero, dena egiña dagoela. Ez dugu arbola santua adoratzeko. Estadu santua dugu adoratzeko orain, hortan gehiegizko konfiantza ipintzen dugularik.

GIZONA

Eta gizona? Eta giza-oztopoak? Agintzea bat da. Gizartea hobetzea, mundua eraberritzea bestea. Estadua ez den zailtasunik bai baitago. Eta gizarte ispillua, mundu erodia ezartzeko zailtasun setatsuna, oroi gaitzeen denok, geure izatetik dator zuzen-zuzenean, gizonaren izaeratik bertatik, esan nahi dut. Gizona emeki, geldiro, piskanaka baiño ez da aldatzen, bereziki eta batez ere moral-aldeak. Bi mila urte inguru da Kristo mundura zela. Horra, bada, orduko jendeen jokaerak oraingoxeak dirudite. Fariseo haiek, esate baterako. Haien antzeko harroak, haundinahak, azal-huts eta estu-prestak gara gu ere, kristau gara eta gara. Laurehun urtez aurreragotik har daiteke haria, nahi baduzue. Gure tankerako gizonen sentipenak eta gogoetak zerabilzkiten Platon-en alboko jaun argi haiek ere. Gure ahaide urbilek jo genitzake, XX-garren gizaldiko bizilagunak haren elkar-hizketetan azaltzen zaizkigunak.

Aldatzen dira bizimoduak. Erakundeak gainbehera datoz. Ekonomia bestelaten da. Berritzen dira osoro langintzak. Gizonak, aldiz, tinko dirau bere izaeran. Hau azpimarkatu nahi nuke, gizonaren iraupena, gaitzetzeko gauzen aldakortasuna. Harritzko horma horren aurka lehertzen dira iraultzak, xehetzen dira berrikuntzak, zilikurdikatzen dira asmazio eta filosofiak, dotrina eta zibilizazioak. Gizona beti hor duzu lehenean. Iraultzak bakoitzak, txanda datorkionean, esango du bere kasua ez dela gaiterakoena bezalakoa, berak, alegia, gizona erraieraiño aldatuko duela, gizon berria egingo duela. Baiña iraultzak leuntzen da, samurtzen da, azkenik itzaltzen da, eta gizona segi berean, kredo-kreatzaile eta zerbeza-edalea, Chesterton-ek esan zuenez. Gizona beti bat, edo ia beti bat, eraso eta oldarraldi guzien gaitetik, berekoi, maltzur, irrifartsu, axolakabe, betikor, denborari aurpegi ematen dion haitza.

Eta horregatik, iraultzak gaillenduta ere, ez dator bakea, ifernuko gerra baizik, eragile-eragiña gupil-jokoaren (eten beharreko jokoaren) ondorio madarikatua.

Honekin kontatu behar da politikan aritzeko. Bestela giza-izaeraren kontra gabiltzalarik, aldaketak, aldaketa zuzenak, aldaketa bidezkoenak izanagatik ere, zailak, gaitzak bihurtzen dira, erdi-egia sasi-egiaren amildegitik behera erorka joaten dira.

Politika batek ezinbestekoa ohi du, inor zurikatzen ibilli gabe, jende ugarien onginahia. Zenbat eta gehiagoren borondate ona lortu, orduan eta hobeki. Giro egoki bat lagun duela, politikak dena gaintzen du, aukera gehiago du, adiskidetar inguru hontan zain mardulak botatzen ditu, aisago kunplitzen da, xedea erdiesten du.

Lanketa baketsu bezain ausarta horren zentzuan egiten den guzia mesedegarria da, ongi dator, komeni zaigu, aldeko dugu. Bake-lan bizkor horrek bentaja dakarkigu, gureari daragio.

I. BUJANDA

EGUN

EGUNGOA

ETORKIZUNA ARGIA

Gasteizen, betaurreko-saltzaile (edo optiko) gazte batek dena berri bat zabaltu du: kanpoan idazburu guztiak euskara hutsez dira eta barrenean euskara da denda-zainen mintzaira.

Bejoandeizula! Ongi ikusten laguntzen duzun horri gauzak aratzen eta garbi ageri zaizkizu: erdalduz litz gogorrenen aurka euskalduntze gartsu nekagaitza da bide bakarra.

Daniel Ibargoitia

zeruko ARGIA

Zuzendaria:
MIREN JONE AZURZA

ARISTEGIETA

Nafarroa, Kantauri eta Aragoiko Kaputxinoek argitaratua, (Kale Nagusia, 50-1.º Bur-lada - IRUINEA).
Donostia: Okendo, 22
Tel. 41 95 88

ARPIDE SARIA:

Barruan	350 pezeta
Korreo batasunetako herrietan	400 pezeta
Atzerrietako beste herrietan	420 pezeta
Airez	Aldez aurretik galdetu

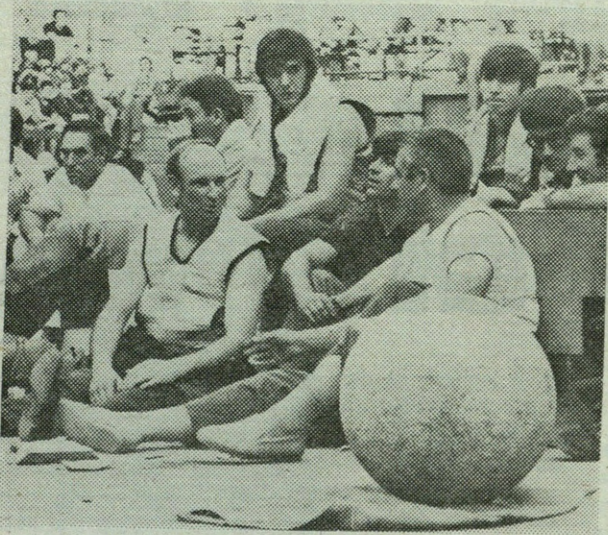
Salmenta (ale bakoitza) 8 pezeta

Moldiztegia eta Idazkola:

«Gráficas Navas»

A. Adoain, 1. IRUINEA

D.L.: NA. 80-1963

Nafar, giputz, bizkaitarrak...
Aritu ondoren, zahar eta gazte, atsenaldia
Azkurreta, Usategieta, Gorostidi, Atxaga eta Perurena

berriak Lerro hauk argitara orduko, hilaren 22an alegia, III Trikitilari Eguna eratuko da Arraten.

Trikitilari egun hau orain dela hiru urte eratu zen lehen aldiz Usurbilen, Sakabi eta Egañazpi trikitilarien omenetan. Iaz, Azpeitian eratu zen, eta, aurten, berriz, Arraten esan bezala, Otol eta Kataolatzen omenez.

Hamarretan meza, ondoren omenezko jaialdia, eta eguerdi aldean lagunarteko bazkaria "Kantabrianen". Arratsaldean erromeria, trikitixa nagusi.

Bataz beste hogeita hamaseiren bat bikotek parte hartuko du hirugarren trikitilari egun honetan. Programa S. C. R. Arratek eratu izan da, Gipuzkoako Aurrezki Kutxaren diru laguntzapean.

● Trikitilariet ezetik, bolariet ere beren jaialdi berezia izanen dute Eibarren hilaren 22an.

"Asola Berri" elkartearen ardurapean "bola-premixo" bat eratuko da. Han-hemengo bolariet parte hartuko dute Eibarko bertako ikastolaren alde.

● Irailaren 22an ere, Herriko Haurren Ibilaldia eratu da Plaentxian, Soroluzen alegia. Soroluzeko Kirol Bazkuna delakoak eratzen duen haurren ibilaldi hau bikoteka moldatuko da, 4-5-6 eta 7-8-9 urteko sailetan banaturik.

Txikiak Soroluzetik Ezozira arteko ibilaldia egingen dute. Zeleta eta Iriarte zehar. Nagusitxoagoek, aldiz, ibilaldi berdinsua, baina Zeleta, Argate eta Argate-burun barrera.

● Egun berean, hilaren 22an beraz, IV Zepai Sarraren lehen saioa eratuko da Idiazabal.

Aurreko urteetan bezalaxe, honako sariketa honetan bigarren mailako bertsolarik parte hartuko dute.

Bigarren saioa hilaren 29an izanen da, bai eta azken epaia jakinaraziko ere.

● Orain dela hamabost egun esan bezala, irailaren 28tik 6ra arteko bederatzi egunen buruan, II Bizkaiko Baserri Azoka eratuko da Bilbon.

Baserriko emaitzen erakusketaz gainera, beste zenbait saio ere programaturik da, hala nola idi-dema, haizkolari, harrijasotzaile, dantzari, txistulari, doinu-zahar, bertsolari etab.

Aipagarri, noski, bertsolari saioak, are gehiago Bilbon, bertsolaritza esku-lotu bait dugu aspaldi honetan Bizkaian.

Harrijasotzailerik ere ez da faltako. Badirudi euskal joku honek "jasoaldi" bat izan duela azken bolada honetan.

● Azken batez, hilaren 29an, Nazioarteko Ardi Zakur Lehiaketa eratuko da Oñatin, azken urteetan ohi denez.

Amaika alditan besterik esana arren, diogun orain, zakur lehiaketa hauk "ardi zakurren" lehiaketak izan ohi direla, eta, ez —sekula ere ez—, "artzain zakurren".

kanta jaialdiak Urriaren 4an kanta jaialdi bat eratuko da Urnietan. Jaialdi luze samarra nonbait, baldin dagoeneko erabakia den programa erabat osatzen bada behintzat.

Hona kanta talde eta kantarien zerrenda: "Oihartzunak", Pantxo eta Peio, Lurdes Iriondo, Xabier Lete, Lupe, "Oskarbi" eta Jon Bergaretxe.

● Biharamunean, berriz, beste kanta jaialdi bat eratzeko omen da Oihartzungo hauzoren batetan. Beste zenbaiten artean izanen dira Iñaki Zabaleta, Jon Bergaretxe, Julen Lekuona eta Antxon Aranburu.

● Urriaren 12an Martutenen. Bergaretxe, Lupe, Laboa eta "Oskarbi" taldea.

● Egun berean, Aginagan, beste kanta ihardun bat, bertako jaiak direla eta. Programa erabat erabaki beharrez, badakigu jakin, beste zenbaiten artean Jose Mari eta Mikel, Pantxo eta Peio, Lupe eta Hibi Rekondo kantatzeko direla.

● Dagoeneko eratu da V Basauri Saria, kantari berrientzat burututako kanta lehiaketa, alegia.

Honako lehiaketa hau "Auspoak" izeneko elkarteak eratu da, Basauriko Udaletxearen ardurapean. Lehen saria 10.000.— ptako. izanen da. Azken saioa, berriz, urriaren 8an eratuko, Basauriko Sozial Zinema delakoan.

lizardi saria Garai onez adiarazi bezala, Euskal Astea zela eta, irailaren 9an erabaki zen Zarautzen Lizardi Saria.

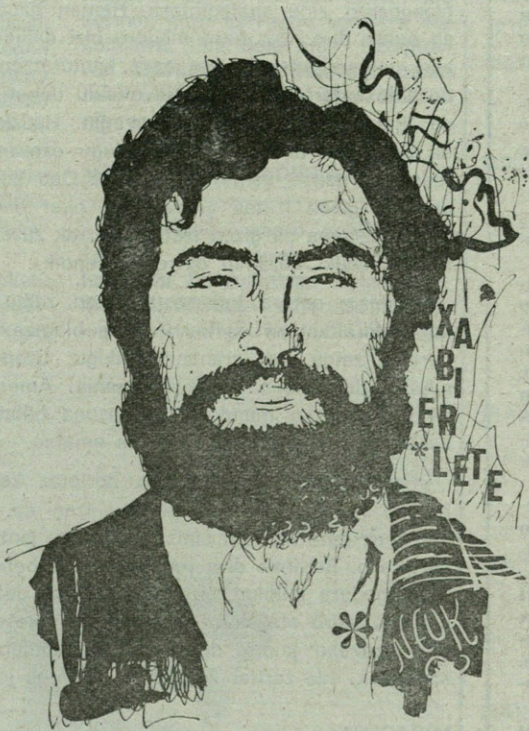
Lehen saria, 25.000.— ptakoa, "Xabier Lizardi edo Poesia gailen" deitu saiakerak irabazi du, "Goiburua" izenordez Xabier Letek idatzi eta aurkeztua.

Bigarren saria Angel Zelaietak irabazi du, hirugarrena Andu Lertxundik, eta, laugarren, berriz Patri Urkizuk.

Sariketa honetako mahaiko, Jose Mari Aranalde, Joseba Intxausti eta Xalbador Garmendia izan dira. Jakinarazi zaigunez, hirurok bat etorri dira lehen saria erabakitzeko, eta bi, aldiz, bigarrenekoan. Bestalde, orijinaltasuna saritzekotan, hirugarrena ezin bakanagoa omen.

Honako saiakera sari hau Zarauzko "Euskerazaleak" elkarteak eratu izan da, eta saritu lanak monografia gisako liburu batetan argitara emango omen dira, abenduan, Zarautzen bertan, Lizardiren omen eta oroitzapenetan burutuko den programa barruan.

catalunya Sarri asko Catalunyako berriak ere interesgarri zaizkigu, hainbat gauzatan gurekin bat datozen alde batetik, eta hoitako gehienetan gure aurretik ari direlako bestetik.

● Donibane Lohitzunen II Udako Euskal Unibertsitatea eratzen ari zen artean, Perpinyan-en bukatua izanik VI Universitat Catalana d'Estiu delakoa.

Catalunyako "Universitat d'Estiu" izeneko hau 1969 urtean sortu eta eratu zen lehen aldiz. Urte haretan lau-rogerein bat ikasle hartu zuen parte. Aurten, aldiz, mila inguruk bai. Ezin uka, beraz, udako unibertsitate honek Catalunyan barrena lortu duen arrakasta.

Aurtengo programari bagazozkio, beste zenbait gairen artean literatura, hizkuntza, ekonomia, politik-zientzia, komunikabideak, kazetaritza, zabalkundea, irakaskintza, legeria, medikuntza eta artea izan dira arlorik nagusienak.

Horrez gainera, aurten lehen aldikoz, gailego-portugaldar kulturari atxikia izan da sail berri bat, Portugalgo egoerak duen gaurkotatunagatik, batetik, eta Galiziako minoriei dagokien begiramenduagatik, bestetik.

● Catalunyako egunkari guztiek errepikatzen dute, laster asko egunkari berri bat sortzekotan omen Andorran, bertako hizkuntza ofizialean sortu ere, katalanez alegia.

Egunkari berri hau Poble Andorrá. Diari Independent izeneko izanen omen da, hamasei orrialde hainako. Baldin honako egunkari hau sortzen bada, gerra ondokoan gaztelania ez den beste hizkuntza batetan argitara ematen den lehen agunkaria izanen omen da.

Lehen ere badira Andorran bi aldizkari katalanez. Bata, hilerokoa, "Claror" deritzana, eta bestea bi hilabete-tarik behingoa, "Tribuna" izeneko.

● Valencian Unibertsitateak —valenziar hizkuntza katedra bat sor zezan— eskari bat egin zion Madrileko Gobernuari duela urtebete.

Aurtengo ikastaroa ere gainean dugu, eta oraindik ere erantzunik ez, nonbait.

Hauzi bakarria Gobernuaren baimena lortzea baino ez bide da, behar beste diru laguntza dohan eskainia bait du aurrezki kutxa batek.

txinpartak Irailaren 8an Dantzari Eguna Donostian. Arratsaldean dantza saio dema-sa Anoetan. Bi mila eta bostehun dantzari eta bost milaren bat ikusle.

Ikusleon artean, ile zuri guti eta, guztira ere... hiru edo lau txapel.

● Lekeitioko monja komentu batetan, hamarretik bederatzi euskaldunak diren arren, erdara hutsean egiten omen dituzte beren elizkizun eta errezuok.

Egia esan, oraintsu arte euskaraz egin ohi zituzten, baina, kapeilaua aldatu egin diete eta... danta, iraultza! Euskara egiteko baino jakintsuago nonbait.

Iruñean eratu berri da Natura-zale Elkarte II Bil-tzar Nagusia.

Nafarroako ordezkariak esan duenez, natura zaintze arazo larri hau ezin omen daiteke zentralismo hutsean antola. Bakoitzak omen daki ondoren nork bere herriaren berri. Natura ardura eta zaintzeak, nork bere eskualdea eta inguru-mingurua ezagutzea eta maitatzea eskatzen omen du. Natura arazoa rejioa moldatu eta burutu behar omen da, zerbait egingo bada.

Nork esan gero, natura ere politikarekin nahastuko zutenik!

● Gurasoek sarri jo behar izaten dute Euskaltzain-dira, herriren bateko juezak agiri bat edo beste eskatzen diela eta.

Oraingoan, berriz, juezak ezik, apaiz batek eskatuat joan behar izan dute gurasoek Euskaltzaindira. Halakorik gertatu berri da... Amurrioren.

Irakasle ikastaroa Irailaren 7an amaitua da Iruñean II Euskal Irakasle Ikastaroa. Honako ikastaro hau iaz sortarazi zuen Nafar Diputazioak.

Bataz beste ehun eta hamarren bat irakasle hartu du parte, lauorrei Nafarroako, eta gainontzekoak beste-lako euskal eskualdeetakoak izan direlarik.

Juan Oñatibiaren zuzendaritzapean, hiru sailetan banatua izan da aurtengo programa: Psikologia eta Pedagogia, Euskara Metodologia eta Euskal Kultura. Maisuok, berriz, Barandiaran, Lekuona, Oñandía, Irigaray, Iratzeder, Oñatibia, Gaztañaga eta abar...

Ikastaro ondoren egin den inkesta batetan adiarazi bide denez, irakasleok (ikastaroko ikasleok alegia) ez dira nonbait gustoei atera, maisu eta hizlariok teoria hutsean ihardun dutelakoan. Antza denez, hauia zera izan da, hizlariok nork bere gaia ondoko menderatu arren, pedagogia eta irakaskintzaz ez bide dira iaioegi azaldu.

Bestalde, iazko ikastaroan parte hartu zutenak kezu dira, oraindik ez dutela eta agindutako diplomarik jaso. Gogora dezagun, harako diplomaz jabetzea derriogorrekotzat jo nuela Nafar Diputazioak berak, Nafarroan barrera euskaraz irakatsi ahal izateko. Zertan gara ba?

AMATINO

Azpillaga bertsolaria
Aho isil... esku lotu?

Arabetasunaren mugak

Vienako mahai inguruak elkarturik aurkitu ditu petroleoaren jabe diren arabe estatuak O.P.E.P. izeneko erakundearen bidez ohiturik daude aspaldi honetan petroleo Elkarteei eta Estatu erosleei aurpegia ematen arabetasunaren zaintzaile agertzen diren Estatu arabetarrek. Arabearren elkarte horretan diferentziak ere nabarmendu dira: ezberdintasun hoiek Estatu progresista eta konserbadoreen arteko muga oinarritu omen dute.

Petroleoaren jabetasunak hazitako Estaduekin hika jarduteko bidea indartu beharko luke Boumedien-en ustez. Fayçalek ordea, arabetarren dirua hazitako ekonomietan inbertitzeko bidea aurkitu nahi du. Gertaera hori nahikoa da arabetasunaren mugak non diren ikusteko eta arabetarren arteko batasunaz galdetzeko.

ARABETARREN BATASUNA

Arabetasuna, beste naziotasun askoren antzera, ez da bakarrik geografian, historia zaharrean eta hizkuntzan oinarritu. XIX-garren gizalditik honantz arabetasunaren indarrak garrantzi handia izan du arabetarren dinamika sozialean. Merkatu kapitalistan sartu zirenetik beren sozial egitura zaharrak desegiten joan dira, baina berriak ez dira egokitu. Langileria burges txiki, nekazari eta lanik gabekoak baino garrantzi gutxiago dute. Islam-eko erlijioa berak indar handia du eta baidu egiten du egitura soziala eta joku politikoaren egokitasuna. Zapaldutakoen egoera ulertzeko ez da beraz egoera ekonomikoa soilki argitzea.

Arabetarrek Estatu nazionaletan egokiturik daude eta estatu bakoitzaren berezitasunen arabera eratu da politiko borroka. Borroka horretan **BATASUNAREN LEMAK** indar berezia hartu du.

Arabetarren arteko batasunaren deia Sortalde Erdian entzun zen lehenik. Frantzia eta Ingalaterrak, elkar harturik, Libano eta Palestna Siriatic berezitu zituzten eta hori gutxi balitz bezala judutarren estadia eraiki zuten. Zetiketa hori ez zen arabetarrek itxaroten zutena eta ordutik, hain zuzen, Palestinaren liberazioa arabetarren arteko batasunari loturik dago.

Lehen gerla nazioartean ondoren batasunaren asmoa oihartzun handia izan zuen Egiptoko talde zuzentzaileen artean Bertako burgesia bizkor oihartu zen bere eginkizun ekonomikoa eta politikoa arabetarren geografi giroari loturik zegoela eta bere alian adierazi zuten Egipto ez zegoela arabetarren girotik at. Batasuna bitartean Sortaldeko arazoa zen eta Magreb-ko eskualdea beste kezkekin zebilen.

BATASUNAREN GARRANTZIA

Luzaro menperatutako egon diren arabetarrek elkartu beharra izan dute. Imperialistaren aurka arabetasunak joka duen eginkizuna ez da makala izan. Horien ondarritu dira beren dignitatea eta askatasun egarria asetzearren. Arabetasunaren izenean herria altxa zuten jauntxoak Otomanotarren aurka. Jauntxo hoiek zuzendurik herria askatu zuten, izan zen Ingalaterrako uztarripetik baina herriaren gogo aurreraino eramaten ez zuten asma eta beroiek izan ziren judutarrei lurra saldu zizkizanak.

Israelen aurka, 1948-garrenean, galdutako garrantziak beste talde bat agerazi zuten: burges txikiarena. Suezko kanalar en nazionalizatzek Nasserren garaipena ekarri zuen eta honekin batera gero eta burakratikoago gertatu den burges txikiarena.

Nasserek Egiptoren inguruan arabetar guziak biltzea amestu zuen. Horretarako Israel laguntza bat zen, baina burges txikiaren interes bereziak arabetasunaren mugak eta batasunerako hauen gogo biguna agertu zituen. Egiptoren lehentasun gogoa Siriako burgesiaren aurka zijoalako hiru urte barru desegin zen Arabetarren Errepublika Batua (R.A.U.).

Nasser, burges txikiaren ordezkaria izanik, galdurik ibili zen bi motako imperialismoaren artean eta bere barruko politikak noren aldeko zegoen bere aginteak nahiko agertu zuen. Halere, batasunaren hazia zuen Nasserek eta jendek, xeharen artean, zapalduenak, askatasuna gogotik emango zitzaizkela, itxaropen handia zegoen. Nasser hil zenetik atzerakada handia egin du batasunaren mugimenduak. Palestinak jarraitzen duen gehiena alderdi hori baina hauek ere ez dira ohartu bere arazoa ez dela nagusiki erresistentzia eta sionismoaren arteko borroka edo erresistentzia eta arabe atzerakoen artekoa baizik eta imperialismoa eta zapaldutako klaseen artekoa.

ARABETASUNAREN GARRANTZIA

Gaurko egunetan arabetasunak imperialismoaren aurkako borrokan lehen-tasuna galduta duela aitortu leike. Oso ongaria gertatu da mugen gainetik elkartasun giroa lantzeko. Bere izenean hausi da kolonialismoa eta askatasuna lortu. Halere imperialismoaren ondorenak ez dira galduta. Arabetarrek progresista bezala ezagutzen diren Estaduek imperialismoaren ondorenak aipatuaz ez al dute illuntzen klase borroka? Israelen lehentasuna kentzeko gogoa benetakoa al da beren klase zapalduak askatzeko biderik hartzen ez duten bitartean? U.R.S.S. edo U.S.A. edo bien menpean beren ekonomia dutelarik hauen influentziara loturik daude. Imperialismoa herri burruko kontradizioei esker jarraitzeko bidean dago. Arabetasunkeri eta sionismoari gabe judu eta arabetarrek elkarrekin bizitzen ikasi behar dute. Klase guzien ardura hartzen duen batasuna edo arabetasunak talde zuzendarien arteko lehiaketa eta imperialismoaren jarraipena illundu besterik ez du egiten. Estatu burokratikoak eta burgesiak ez dezake arabetarren arteko batasunik eragin. Federazio tankerako batasuna edo erabatekoa ezinezkoa dute eta lortzen duten batasun bakarra Estatu mailakoa da.

TXIPRE noraezean (II)

GREZIAREN KINKA LARRIA

Greziako aberri ohoretsu hau, koronelen faxismopean geroz eta zurrumilo sakonagoan sartzen ziharduen, 1967an, Grezian, koronelen gobernamolde zekena eta «golpezalea» nagusitu zen; eta geroztik, Greziak Europako sarbide nagusienak hertsirik arkitu ditu. 1969an, koronelen diktadura erabat arbuiatuaz, Mendebal Europako Kontsejuak, bere erakundetik kalegorrira jaukitu zuen. Eskomiku hura, diplomaziazko zigorgorria izan bazen ere; 1967garrenean, C.E.E.-ek eman ziona ez leunagoa, Urte hartan, Europako Elkartean, Greziarekiko har-emanak eta bion artean sinaturiko egizune guztiak zapuztu zizkion. Merkatu Batuak, Europako inbestipenerako duen bankaetxearen bidez, Greziari kreditu, bat ere, ez zion luzatu. Eta gainera, Bruselako Batzordeari txosten bat aurkeztu zion, Greziako gobernuaren golpe faxista arras gaitzestuz.

Europa kapitalistak, gisa honetan zakarki bazterturik, Greziari ez zitzaion beste hautapenik gelditzen U.S.A.-rengana hurbiltzea baino. Estatu Batuek, beren estrategian, Europako komunist mugimenduak borrokatzeko, Grezia harresitza erabili izan du. Geroz eta nabariago dakusagunez, koronelen Grezia CIA eta Pentagonoaren gerizapean babestu izan da. Koronelen aitabitxia, Spiro Agnew zen, grezi-etorpidetako faxista porrokatua. Spiro Agnew politika alorretik izkutatu zenean, Greziako koronelen gobernuak sostegarri sendo bat galdu zuen.

Papadopoulos-ek, gobernuaren jokabideak gainzuriu nahirik, 1973an «Errepublika» izeneko konstituzio bat aldarrikatu zuen. Papadopoulos, «liberalizatzaile» jo zuten, eta diktadura gogortze arren, are ordezkari Giziki hasi zen gobernatzen. Bainan Gizikiaren zortzi hilabeteok, larriak izan dira Greziarentzat. Inflazioak, ekonomia guztia ito hurren zedukan. Azken urtetan % 30 igo da, Europar gehiena noski. Egoera latz honetarik burua jaso nahirik, gobernuak ezinbestez, konstruioegintzaren abiada galdatzea erabaki zuen. Erabaki honen ondorio lasterra, milaka langile kalegorrian lanik gabe gelditzea izan zen. Ikasleen agerkundeak sarriagotzen, intelektuakil burutsuenak ere aurka, barne-opozisinoa geroz eta hedatuago etab...

ITSUMUSTUAN BURUTURIKO GOLPEA

Giziki/lonnides-en gobernuak, itolarrietatik irten nahirik, eta funtsean beren barne egoera zuritzeagatik Txipretaz jabetzea pentsatu zuten. Txipre, aspaldidanik zitzaion tentagarri. Azken ikerketek frogatzen zuten, pretolio-altxorak Txipreri hurbil daude. Bestalde egia ere zen, Txipre, diktadura garaitik Greziari hurbiltzen ez baino arrunt urruntzen zihoakiola. Makarios, koronelei Mediterraneoko «Castro» bilakatu zitzaion. Eta kontu! Txipren, Makariosek baimendurik alderdi kominista indartsu bat zegoen. Azken hauteskundeetan % 42 autarki bildu zuen beronek. Koronellentzek, Txiprek bazeukan aski gai. Eta heldu zen garaia: Makarios betirako suntsi, alderdi kominista desegin, Txipre arras Greziaratu eta bertako buruzagi Makarios baino politiko leialago bat aukeratzeko!!

Bainan, Atenasko gobernuak, asmo oparotsuok, ez zituen batere zurkaiztu. Itsumustuan uztailaren 15-eko golpe ankerra burutu zuen! Makariosen ordeko ere, izan zitekean politikorik itsusiena aukeratu zuen: Nikos Sampson. Txipre guztiak arbuiaturik zedukan EOKA-ko hiltzaile bat. Argi zegoen beraz, Koronelen eta CIAREN «GOLPEA» hankasartze handi bat zela! Makarios bera bizirik atera zen, Sampson zazpi egunen buruan izkutatu eta Turkiak ziplo batez Txipre harmas hesitu zuen.

TURKOEN ERASOA

Turkoek, Txipren sartzeko nahiko aitzakia bazeukaten. 1959-60an Zuritzen eta Londresen harturiko erabakiek, turku-txipreri minoren eskubideak zaintzeko ahalmentsu egiten zuten, Turkoek, Makarios desegin du ondorengatik Txipren oreka galdurik zeritzaten. Txipreko turkoentzat, Nikos Sampson lehendakari ipintzea; gerla zibil baten hasera, bera zen! Sampsonen eta koronelek, Txipre, arras atlantizatu eta Errepublika Heleniko egin nahi zuten.

Uztailaren 15ren ondorengatik nagusitu zen egoerak, turkoek, Txipren sarraldi bat egiteko aski oinarri politiko eskaintzen zien. Turkiak ongi hausnartu zuen Txipreko estrategia politikoa eta militarra. Greziarrek ez duten abaintaila bat du Turkiak, alegia Txiprera 50km bidea besterik ez duela; greziarrek aldiz, 800km. Turkia eta Grezia, biok NATOren baitan daude, edo zeuden, baina turkoen armada aski boteretsuagoa den frogantzak agertu ditu. Greziarrek, turkoen erasoaldi trebea erreparaturik, harmas ez baino burumakur, Karamanlisen mintzoz, beren ahuleziak aitortuaz erantzun diete. Turkoek, Ginebrako batzarretan, harmadaren nagusitasuna oinarritzak erabili dute. Ginebran, oraindano egin diren bibatzarrak, lehena Uztailaren 25-30era eta bigarrena Abuztuaren 8-14ra, biak, Turkiaren proposamenei, greziarrek amore eman ez dietelako deuseztatu dira.

ANATSAN

Transportes **azkar s. a.**

ERAMAN-EKARRIAK, KAMIOI AUNDIAK
Barcelona Zaragoza, Valencia, Madrid, Oviedo, Gijón.

Donostitik egunero:
Iruña, Bilbo, Gasteiz, Alicante, Elche, Elda, Murcia, Cartagena, Granada, Almería, Santander, Valladolid, Zamora, Palencia, Salamanca.

Astean irutan:
Malaga, Sevilla, Jerez de la Frontera, Cadiz, Lugo, Coruña, Orense eta Vigora joan etorriak.

Hernanirako bide nagusian, ERGOBIA auzoan, DONOSTIAN.
Urrutizkiñak: 552650 - 552654
Apartado 1381

ERAMAN-EKARRI'rako

AGENCIA

Transportes A L E

EUSKAL IRRATSAIOAK
ERRI GUZTIRAKO

Urrutizkiñak: 421869 - 427726
Iparraguirre, 8 - DONOSTIA

FAGOR

edaria
epela dagola?
FAGOR'ek
oztuko
du bereala

D. IZA

MANEX GOYHENETXEren iritziak

II EUSKAL UNIBERTSITATEAZ

"Erran ginezake aurten egin dugula egiazko unibertsitatea"

Irailaren 8ko Zeruko Argiaren alean, luze eta zabal hitzegin ziguten egun haietan ospatzen ari zen udako euskal unibertsitateaz Haritsxelar jaunak eta Koldo Olazabalek. Orain, Unibertsitatea amaitu ondoren, begirada lasai bat luzatuko diogu aurten egin denari. Haritsxelarrek lehen aipaturiko alean zioenez, «IKAS batasunak eta bereiziki IKAS-eko zuzendariak eratzen dute unibertsitatea. Eta heietan lanik handiena egiten duena Manex Goyhenetxe da, IKAS-en idazkaria». Horregatik Manex Goyhenetxe dakargu orain gure artera, berarekin batera, aurten egin dena poliki begiratzeko. Nekatu xamarra arkitzen dugu unibertsitatearen amaieran, baina hala ere badu animoa gure galderei erantzuteko.

—Manex, irailaren 2an hasi eta 11ra bitartean egin duzue aurtengo euskal unibertsitatea, bigarren euskal unibertsitatea. Nola izan da bertako lana?

—MANEX: Eguneroko lana bi zatitan emaiten genuen. Lehenik, goizetan egiten ziren mintegiak edo elkarriketak. Gero arratsaldetan aldiz mintzaldiak. Eta ikusiz egun guzia bai ikaslek bai irakaslek asko burulan zerabiltzate, arratsalarako antolatutak genituen gai deskantsagarri batzu: antzerki, kantaldi, bertsolarialdi, mahai inguru etabar...

—Zein sailetan egin da lan hori?

—MANEX: Bost sail bereiziki ari izan dira bizi bizi. Hizkuntzalaritza, zientzia, ekonomia, gizarte-zientziak, eta antzerki-saila.

—Eratzaile bezala, sail guzietan izan duzu ardura. Nola laburtuko zeniguke sail bakoitzeko lana?

—MANEX: Luze joko luke, zehazki erantzutea, galdere honi. Horregatik ene impresione orokor bat eskeinitzeko dizuet sail bakoitzaz. Zientzia sailekoak izan dira behar bada ondoenik lan egin dutenak. Urtean zehar egin zuten lana elkarrekin, bai Bilbokoak, bai Donostiakoak eta bai ipar aldekoak, eta egun hauetan gainera Parisekoekin izan dituzte harreman hertsia. Gizarte-zientzien sailekoak ere ondo xamar ibili dira lanean, nahiz eta hutsune nabarmenak ere izan; izan ere hiru edo lau lagun kenduz gero, bere lanak agertu zituztenak, besteak entzutea eta bere iritzi soilak azaltzea bakarrik agertuak bai ziren. Dena dela, bai sail hontakoak eta bai besteetakoak datorren urterako lan konkretuak egiten abiatuak dira. Antzerki sailekoak unibertsitateko prestatze-lana ondo egin bazuten ere, jendeak ez zuelako behar zen bezala erantzun, ez dute lan handiegirik egin ahal izan. Baina hala ere zenbait urrats ematen hasiak dira euskal antzerkiaren onetan. Ekonomia sailekoak, berriz, berandu hasi ziren prestatze lanean, eta horregatik ez dute behar hainbeste lan egin. Hala eta guztiz, harreman interesgarriak izan dituzte zenbait ekonomilarik eta abiatuak dira lan konkretu batean soziologia taldekoekin batera datorren urterako. Eta azkenik hizkuntzalaritza eta literatura sailekoak ere saiatu dira zerbait onik egiten, nahiz eta hemen ere hutsuneak handi xamar izan oraindik, batez ere —beste sailetan bezala— euskal ikasleen partizipatze aldetik ikerketa lanetan. Oraingoan, hontan utziko nuke ene erantzuna; baina, erran nahi dut baita ere, ez dudala ezer asko argitu honekin sail bakoitzean egin den lana, hortarako Zeruko Argia honen ale osoa behar bai nuke.

—Sail bakoitzeko lanez kanpo, beste zenbait hitzaldi eta jaialdi ere eratu duzue. Nola joan dira gauzak arlo hontan?

—MANEX: Oro harturik, ondo joan direla esan behar. Batez ere bi aipaturiko nituzke, izan zuten maila onagatik eta harrera ederragatik: GUK taldeak eskeini zigun «Laborari Kantari» izeneko ikuskaria, eta Juan Mari Lekuonak azaldu zigun bertsolaritzaren historia. Hauen ondoan aipatu daitezke baita azkeneko bi egu-

netako mahai inguruak ere: batek honako gai hau zuen: Ipar aldea industrializatzea Hegoaren bidez; eta besteak: arrantza.

—Aurtengo hau Bigarren Udako Euskal Unibertsitatea izan dugu. Ihaz egin zenaz pareturik nolako arrerapena sumatu duzu?

—MANEX: Esan ginezake, ikusirik gauzak nola iragan diren, aurten egin dugula egiazko unibertsitatea. Lehenik, joan den urtean baino asko ikasle gehiago etorri da alderdi guztietatik eta bereiziki Bizkaitik. Joan den urtean gehienak Gipuzkoarrak ziren. Aurten, aldiz, Bilbotik eta bazen ikasle andana bat. Orotara 110-120 ikasle eta irakasle etorri da. Ez da guti bigarren urtearentzat.

Gero, ikasle eta irakasleen artean egindako unibertsitate bat izan da. Denek parte hartu dute. Ez dira izan bakarrik goi mailako ikasaldiak. Ikasleak ere dantzan sartu dira eta elkarren artean aztertze-lanak eramane dituzte.

Egia da hutsuneak badirela oraino. Hala nola, Ipar aldetik, jende guti etorri da: hamar bat orotara. Nun ote daude Ipar aldeko ikasleak?

—Ihaz, azken egunean, erabaki batzu hartu ziren aurtengo prestatzeko. Adibidez, erdal unibertsitateetako euskaldun ikasleak bildu behar zirela eta denak lanean jarri urtean zehar, gero lan hoiek Donibane Lohitzuneko unibertsitate hontan agertzeko. Bete ahal da asmo hau?

—MANEX: Ez da osorik bete, baina nik uste pixkanaka beteaz joango garela, eta datorren urtean aurten baino askoz ere ikasle gehiago etorriko dela beren lanekin eta guti. Orandanik hasita, ahalegin guziaz egingo ditugu guk hontan.

—Aurten ere, azken egunean, guztion bilera nagusi bat egingo zenuten noski, kritika eginaz eta datorren urterako erabakiak hartuz. Nolako iritziak jaso dituzue bilera hontan?

—MANEX: Bai, aurten ere, azken egunean biltzarre orokor bat egin dugu unibertsitateari buruz. Lehenik, lan saileko arduradunak hautatu ditugu. Gero idazkari berri bat eratu da ere. Orain arte lan guziaz ikas taldeak egin zuen. Hemendik goiti parte hartuko dute beste euskal kultur talde batzuek ere. Hala nola: euskal kultur mintegiak, EKT edo Elhuiar taldeak, Jakinek eta bai Euskaltzaindiak ere.

Bestalde, unibertsitate honek ukan dezan iraupen, erabaki dugu aldizkari baten argitaratzea. Hor emanen ditugu unibertsitateko lan guzietan berri, bai eta urte guzian unibertsitatean ikasleek egiten dituzten azterketa lanen berri ere.

—Zerbait gehiago, Manex, euskal unibertsitate honen inguruan?

—MANEX: Halaber esan ginezake aurten itzalak eta hutsuneak izanik ere, euskal unibertsitate bati buruz oinharriak eman direla. Orai indartu, zabaltu eta iraun behar du.

AZKEN EGUNEKO

"Unibertsitate desberdinetako"

Egin dezagun orain kritika bat unibertsitateko puntu hauek aipatu genituen, ihaz ere aipaturik behar dugu unibertsitatea, ez bestek egindakoak bere unibertsitatean. Eta urtean zehar egindako Donibaneko euskal unibertsitatean, euskaldun unibertsitatean.

Bainan azken eguneko bilera hontan ez gertatu bakoitzeko arduradunak izendatu ziren. Aurten urterako: historia, pedagogia, kazetagitza eta hauetan garrantzitsuenak, honako hau litzateke: jartzea. Munduko esaten dugu, izan ere euskal ikasleok, denok batean, denok elkarren lanetan. Hortarako unibertsitate bakoitzean ordezkari bat berekin beste honako erabaki hau ere hartu behar dugu. Aurten hilean aterako da lehen alea ziur askorik, hurrengo aleetan, euskaldun ikasleen lanak agertuko dira. Aldizkari hontan euskal gaiez egiten erabaki bat ere hartu zen: artxibo bat egitea. Agian tituzio forma bat eman behar zaiola Udako euskal unibertsitateari. Ikusten duzuen urrats serioak eman dituzte euskaldun ikasle guziok izan behar dugula unibertsitatearen keanarena.

Eta orain azken puntu bat aipatu nahi dut. Estali behar beste lan bat, agian beharrezkoak izan behar ditugu ahalegin guziaz gureganak elkarrekin aurka, elkarren osagarri dira baizik. Udalak lortzen badugu, gure indarra handiago izango du gure errera egiteko. Behar beharrezkoa duguna, euskal unibertsitatearen keanarena.

K
R
I
T
I
K
A gisa

DONIBANE

II EUSKAL UNIBERTSITATEAZ

1973 Lehenengo Euskal Unibertsitatea

Donibane Lohitzunen 1973garrengo Abuztuaren 29garretik Irailaren 8ra arte.

110 ikasle.

HELBURUAK:

«Burulangile guztiei, elkar ikusteko, elkarrekin mintzatzeko eta elkarren ezagutza egiteko aukera bat eman... Bestalde, euskal arazo mota guztiei buruz ikertzeak eta lanak burutatu eta ahalaz koordinatu nahi lirateke erakunde berri honen bitartez. Eta azkenik euskarazko Unibertsitate batez zer izan behar lukeen, sinbolikoki bederen azaldu» (Z. A. 549).

GAIK:

Literatura, matematika, antropologia, fisika, hizkuntza, geografia, pedagogia, historia, ekonomia, edergintza, irakaskuntza, gaurko ideologiak, erlijioa eta abar.

ERA:

Hitzaikiak izan zuten garrantzia. Ondoren elkarriketa. Baina ikasleek ez zuen parte gehiegi hartu.

YOGUR
GURELESA
GOGOZKOENA

ATZARRE NAGUSIA

aldunak batera lanean jarri "

begira. Azkeneko egunean egin genuen bilera nagusian honako lanak, baina aurrean indar gehiagorekin aipatu dira. Lana egiteko Hortarako, urtean zehar egin behar du lana ikasle bakoitzak agertu Donibanen, beste unibertsitateetako ikasleei. Beraz, ikasle lanen koordinatzea egin behar dugu.

egin bakarrik, zenbait erabaki ere hartu zen. Eta, horrela, sail sailaz landa, beste honako sail hauek ere izango dira datorren sail hauen arduradunek lan handia hartu dute beregain. Eta lan unibertsitate desberdinetan ikasten ari diren euskaldunak lanean nazio ugartan bai daude zabalduak. Eta, horrela, euskaldunak eta denon lanak batuaz, egin dezakegu aurrera kulturagintzan. eta hontan sailatuko dira sailatuko arduradunak. Eta helburu nagusi hontan: hain zuzen, aldizkari bat argitaratzea. Datorren aurrean egin diren lanak azalduko dira. Eta aldizkari hontan, denok jakin dezagun nundik nora gabiltzan unibertsitate baten berri ere emango litzateke. Eta tesinei dagokienez beste honako puntu garrantzitsu hau ukitu genuen: Erakunde edo instituzio unibertsitate honi.

inguruko unibertsitate hontan. Orain beharrezkoa duguna hau da: inguruko unibertsitatearen kontzientzia, duenarena ala izan deza-

inguruko unibertsitate honen inguruan egiten dugun lanak ez du euskal herrian badira zenbait unibertsitate, eta unibertsitate hauek kulturarentzako irabazteko. Baina bi lan hauek ez daude elkarrekin unibertsitate hontan euskaldun ikasle guzior koordinatze bat egin ikasten ari garen unibertsitateetan euskal kulturagintzan aurrera egin elkar-lana dugu. Horrela bakarrik egin dezakegu aurrera.

NE 74

UNIBERTSITATEA

Iñaki Zubizarreta

AURTEN HARTU DIREN

ERABAKIAK

IKAS taldeak egin du orain arte guztia. Hemendik aurrera beste euskal kultur talde batzuek ere hartuko dute parte.

Aldizkari bat ateratzea erabaki da, udako unibertsitateak iraupena eta han eta hemen, barreiatuak dagoen ikasle jendeak lokarri bat izan dezaten.

Ikasle jendeak unibertsitate desberdinetan egiten dituen lanak eta tesinen berri eman eta hoiek bil eta gorde.

Lan-sail bakoitzerako arduradunak hautatu dira.

Batzorde bat sortu da, hizkuntza sailean, euskara ikasteko metodo berri bat molda dezan.

Eskari bat egin dio antzerki taldeak Euskaltzaindiari, antzerki-sari kontuan.

Bi hilabetetatik behin batzarrea egingo dute ekonomiariek ekonomi-hiztegia finkatzearren.

ZER IZAN DA:

Ihaz baino talde-lan gehiago

Irailaren 2an hasi eta 11ra bitartean Udako Bigarren Euskal Unibertsitatea ospatu dugu Donibane Lohitzunen Maurice Ravel ikastetxean. Hamar egun hontan egin denaz mintzatuko natzaizue, luze eta zabal, ene ikuspena eta iritzia adieraziz.

Aurtengo hau bigarren euskal unibertsitatea izan dugunez, ihazkoarekin paretuz hasiko naiz. Aurtengoan ihaz baino askoz parte gehiago hartu du ikasleak. Talde-lan handiagoa egin da. Entzute-hutsa ez bazen izan ere, batez ere hori izan zen ihazkoa. Aurrean, berriz, elkar hizketa ugari izan da, eta bakoitzak bere iritzia emateko aukera izan du. Hitz batean, denok parte-hartze aldetik begiraturik, asko aurreratu dugu.

Ihazko unibertsitatearen amaieran esaten genuenez, ikasleek sartu behar zuten dantzan, benetan unibertsitate bat egin behar bagenuen, eta hein batetan sartu dira aurrean. Baina oraindik ere oso ikasle gutxi bildu gara. Dena dela, ihazkoarekin paretuz gero, urrats edo pauso garrantzitsu bat eman da hontan ere.

Baina, zer egin dugu konkretuan aurtengo unibertsitate hontan? Sail bakoitzaren alde onak eta hutsuneak aipatuko dizkizuet.

HIZKUNTZALARITZA eta LITERATURA sailean

Ikasleok eta irakasleok elkarren berri edukitzeaz gain, beste honako alde on hau izan da: talde edo batzorde bat sortu dela euskara irakasteko metodo berri bat egiteko, entzun-ikusiko edo audio-visual delako metodo berri bat. Metodo berri hau egiteko hiru bat mila orduko grabaketak egingo dira euskal herrian zehar, eta horrela, ez metodo berri hori egiteko bakarrik, euskara batuaren aurrerapenerako ere izugarritzko garrantzia izango du talde honen lanak. Hutsuneak ere nabarmenak izan dira: hitzaldi gehiegi eta mintegi gutiegi egin da. Ikasle gutxi bildu gara eta bildu garenok ez dugu ikerketa edo inbestigazio lanik agertu eta ez egin.

GIZARTE-ZIENTZIEN sailean

Historiaren azterketa bat egin da. Bestaldetik kultura-teoriak eta kultura eta jakintza-ren kritika aztertu dira. Eta hontan irakasle batzuek lan interesgarriak agertu dituzte. Baina, sail hontan ere akats handiak ikusi ditugu: zehaztasun falta, programaketaren-eza eta taldelan eskaxa.

ZIENTZIA sailean

Lan praktikoa eta zehatza egin dute, eta programaketa ere oso ona izan dute. Hona-ko gai hauek aztertu dituzte, batez ere: fisika, kimika, matematika eta informatika.

ANTZERKI sailean

Prestatze-lanak ondo egin baziren ere, jendearen erantzun-ezaz, lan txikia egin dute unibertsitateko egun hauetan. Batez ere lan praktikoa egin nahi zen, baina azkenean teoria larregi erabili zen. Hala eta guztiz bi puntu baiezko edo positibo ager genezake sail hontan egin. Antzerki talde eta idazle guzien biltzarre bat muntatzeko lehen urratsak eman dituzte, eta bestaldetik eskabide bat luzatzeko dira Euskaltzaindiari. Honako hauek hain zuzen: antzerki-sarietan, euskaltzainez gain, sar daitezela epai-mahaian antzerki-taldearen ordezkariak. Eta bestaldetik sariok ez dutela idazleentzat bakarrik izan behar, taldeentzat ere bai baizik.

EKONOMIA sailean

Berandu hasi ziren unibertsitatea prestatzen eta horregatik lan handiegirik ez dute egin, baina dena dela, badira aipatzeko lanak, eta garrantzi handikoak gainera. Unibertsitate honen inguruan lehen aldikotz biltzen ziren bi aldetako ekonomiariek. Hizkuntza aldetik, ekonomia-hiztegi bat finkatzeko abiadan hasi dira ekonomiariek, eta bi hilabetetik behin biltzekoak dira hontan jarraitzeko. Ikasle taldeak ari dira sortzen, zenbait unibertsitateetan, sail honen barruan. Eta, baita, Donibaneko unibertsitate hontan soziologoek eta ekonomiariek elkarrekin lan bat egitea ere erabaki dute euskal herriko demografiak, datorren urterako.

EDERGINTZA sailean

Juan San Martinen hitzaldi bat besterik ez zen egin. Hori bai, hitzaldi honen ondoren, lagun batzu San Martinekin harremanetan ipini ziren lan batzu egiteko, honek aztertu zuen metodoaz baliatuz.

Sail hauetan egin dugu lana aurrean. Baziren beste sail batzu ere egin asmotan baina ez dira egin. Hala nola, Kazetagitza, Pedagogia, Historia, Eskubidea edo deretxoa eta abar.

ASTEROKO SOLASA

“Kultura honen erakusle nahi genuke izan herriarentzat”

Kresala taldea mintzo

Amaitu berria dugu Donostian Folkloreaz izan den jardunaldia. «Sinesmena dela folklorearen oinarri» esan digu Lucille Armstrong irakasleak, aste horretako hitzaldian. «Sinesmenak aterako duela estualdieta-tik pentsatu izan du gizonak. Pentsaera hori dela eta sortu ditu beharraldietatik onez aterako duten dantza eta kantuak» zioen.

Folklore giro honetan oraindik hain ezaguna ez den dantzari talde batengana jo dugu, «Kresala» taldearengana, alegia.

—oOo—

—Noiz sortu zen “Kresala” taldea?

—1968garreneko Urrian sortu zen «Kresala» dantza taldea, KRESALA elkarteak adar bezala.

—Zertarako edo zer asmoz. helburuak, mugak...

—Taldea hau osatzearan arrazoi nabarmena, folklore arloan, batipat, euskal dantzen arloan zenbaiten lan egin nahia izan zen. Euskal dantzaren alde bakoitza aurrera eramatea da gurekiko garrantzitsua; euskal dantzaren iturburua, esanahia, joskera, ikasketa eta abar, alegia. Horretaz gainera kultura honen erakusle nahi genuke izan herriarentzat.

—Zer da zuentzat euskal folklorea?

—Herri arimaren agerpena da guretzat euskal folklorea, hots, herriaren ohitura, sinesmen, izaera eta abar azaltzen dituen zerbitu.

—Nola ikusten duzue euskal folklorea; beste taldeetan, herrian, ikerketa mailan...?

Une honetan, oso pozkarri zaigu, gure folklorea berpizten ikustea, alde orotan. Une honetara iri-txi arte, beharrezkoak izan dira, ez dantza taldeen lanak bakarrik, baita abeslari, antzerki talde eta abarren ere. Era guztietako folklore agerpenetan ibiltzen diren jende multzoak ikusirik erraza da gogo eta zaletasun hau sumatzen. Ikerketa lanari oso garrantzitsua deritzagu, folklorearen mamia bait da, eta eskertzekoa da honetan ari diren lana.

—Betiko gauzak ikusten direla euskal “folk” taldeetan dio zenbait. Zein bide duzue hau eraberritzeke?

—Folklorearen, herriaren arimaren denez, beti berdintsua izateko arria kua du. Herri baten barrango aldaketak emeki gerta ohi dira. Orobat gertatzen zaio bere agerpenetan ere.

Gure ustez, ikerketa arloan lan egiten dugunon gain dago eraberritze hori; era berriak agertuz, beste batzuk sortuz eta abarrez. Gure herriaren izaeraren barruan erntzen diren neurrian behintzat.

Herriari bere folklore agerpen eder bat eskaintzea da gure asmoa; dantzari ikuskarrien eta tre-beenak eskaintzea. Zenbait dantza, Zuberoko maskarada, esate baterako, ezin ager dezakegu osorik, bere iraunaldi luze eta pertsonaje urritasunak beharturik. Horrela maskarada orotatik, laburpen berezi bat eskaintzen dugu. Bestalde hor dituzue Gene Yurre, gure gidariak, osatutako «Irule» eta «arrantzale» dantzak. Antzinako iruleen lana eta

gure itsas bazterreko edozein kai giroa agertu nahi dute.

—Zenbat zarete taldean eta zein da zuen maixu?

—Gaurregun 15etik 22ra bitarteko 46 langile eta ikasle osatzen dugu taldea. Gure gidari, berriz, OLDARRA eta ETORKI taldeen erataile izaniko Gene Yurre dantzari ospetsua da.

—oOo—

Hona, ia gehiena ikasle jendez osatutako. “Kresala” dantza tal-

dea, asmo eta egitarau jatorrez beterik. Denboraz gaizki eta diruz okerrago, baina gogotsu eta gazte. Lucille Armstrong-ek zioen bezala, “gaurko gazteek, biharko bidean abia daitezten, atzokoa aztertu behar dute. Irudi adigarri eta gida-tzaileak behar ditu gure izpiritual, bestela oinarriak gabeko edo zai-nik gabeko etxe edo zuhaitz gina-teke. Ez etxeak oinarriak gabe ez zuhaitzak zainik gabe irauten du-te zutik”.

ERRIALDE

ATAUN

JOXEMIEL BARANDIARAN

Lehen Jakintzaldia

EGITARAUA

IRAILAK-19 OSTEAGUNA.

Mahai-ingurua. Gaia: Nuklear etxeak. Esku artuko dutenak: Aurreko egunetako hizlariak, J. Intxausti zuzendari dutela.

IRAILAK-24 ASTEARTEA.

Bertsolaritza lehen eta orain. Hizlari: J. M. Leikuona.

IRAILAK-26 OSTEAGUNA.

Bertsolaritza eta Olerkaritza. Hizlari: X. Lete.

IRAILAK-27 OSTIRALA.

Bertsolaritza buruzko. Mahai-ingurua. Esku artuko dutenak: J. M. Lekunaga, I. Lazkano, X. Lete, J. M. Iriondo.

IRAILAK-28 LARUNBATA.

Bertsoz eta Olerkiz osaturiko JAI-ALDIA-Bertso zaharrak: A. Balverde. Bertsolariak: Lazkano ta Igarzabal. Olerkari: X. Lete. Aurkezle: J. M. Arnalde.

OHARRA: Hitzaldiak 8 terdietan, O.A.R.G.I. ko aretoan izanen dira, eta jai-aldiak 10 etan, Eleizan. Baita ere egunero eta lehen aipaturiko orduetan zabalik aurkituko da liburu eta disken azoka.

JOSE ZINKUNEGI'REN
OPTICA BERRIA DONOSTIAN

URTIETAN LAN OIETAN OITUA

BARRUAN DANAK EUSKALDUNAK

Hernani, 4

DONOSTIA

Otsein

PENSATU ETA EKIN

Frigo tresnak - Ontziak garbitzekoak
Labadora superantomatikak - Ur berogailuak
Lehor tresnak - Estufak

Ez Merkenak

Bai Onenak!

Janari bidez izaten dira ganadu on, indartsuak, eta nora jo jakin bear du baserriar burutsuak, berebiziko aragi pillak; gafiara esne putzuak, Olek guziak berekin ditu Fanderia'ko pentsuak.

FANDERIA

ERRENTERI

ERLOJU ETA BITXITEGIA

Eduardo Choquetia

Getaria, 10 - Urrutizklifa: 417751 - Etxekoa: 422700 - DONOSTIA

bermeo

PELOTAZALEAK POZIK

Txukun eta poliki atondu dabe ARTZA pelota toki zaarra. Gainera tellatuagaz estali dabe, euri egunetan gazteria jolastu daien «Joko Garbi»an. Berau dala zio, Abuztuaren 29an, San Juan Degollado deritxon egunean, barriro azkundetu dabe. Leen, 1931garrenean izan zan, orain 1974garrenean.

Euri eguna zan arratsalde artan; baiña orregatik pelotazaleak pozik

ibilli ziran. Ez egoan oin bat non ipiñi ere toki aretan. Sarrera-txartelak, isilka, aurrez saldu ziran, benetako salneurriaren gainetik bear bada. Ori egitea etxagok ondo.

Pelota jaialdiari asera «Erriko Lagunak» taldeko txistulari txikiek emon eutsoen, AGUR JAUNAK abesturik, ederto gainera. 18an geratu ziran Bermeoko TXO eta Azkarate Urkiza eta Garzia Ariñoaren aurka. Beste jaialdi ere izan ziran.

Asarre gogorrek sortu ziran pelota tokiaren aurrean sarrerako txartelak zirala-ta. Ez dadila geiago onelakorik jazo.

Erri osoarentzat eta gazteriarentzat batez ere bearrezko lana egin dute Udakoek pelota toki aurritatuaz.

PASAI SAN JUANGOAK

Aurpegi ezagunak ikusi genduzan leengo igande batez Bermeon. Gernikako arbola santua eta Santimamiñeko artzuloa ikustera etorri ei ziran, eurok esan deuskuntik. Ibillaldi atsegiña benetan berau. Onela ezagutzen da Euskal Erriko edesti zaarra eta gure antziñako asaben bizibidea.

ARRANTZALEAK

Iñoiz baino irabazi geiago dabe atunzale ontzi aundiak. Zoritarrez ezin doguz esan itz oneik lebatzero ontzi andi eta txikiengatik. Aurten go urtea, mux eta mux izan da atun arazoetan. Ez dabe irabazi andirik izan.

Julen Urkidi

JOSTUNDEGIA

MODISTEGIA

UGARTE

Urbieta, 66

DONOSTIA

MUEBLES

URRETAVIZCAYA

1920'an sortutako etxea
ERREDIZAK - EDERGALLUAK
EGIN - GAIK eta AURRE - KONTUAK

POSTAS, 48

GAZTEIZ (Vitoria)

MITXELENA

ORDULARI ETA BITXITEGIA
Del honi jarraituz bazatoz
zure erlojua KANARIAS b. rtan
baño merkeago erosiko duzu

Matxin Arzu, 1

ONDARRABIA

ETXEKO-ANDRE: IRAUN ARAZI ZURE
ARROPEI ONOKO JABOI ONEKIN:

JABON LAGARTO

Zure garbiketa makinaz egiten ba'zazu
ATOMIZADO LAGARTO — jaboia erabilli beti
Eskuz ba'zabiltz, LAGARTO — jaboia bear dezu erosi

JABON LAGARTO, garbiketarako jaboia bakarra
Etxeko-andrearentzat neskamerik egokiena.

JABON LAGARTO!

ZOZKETA
3 BIZITZA

Irabaz ezazu etxe bat gurekin aurreratuz

Jartzen duan milla pezeta bakoitzeko txartel bat jasoko du, eta baita leenago jarrita dauzkan 5.000 pezeta bakoitzeko ere.

Baiña gutxienez milla pezeta jarri bearko ditu.

Aldi-jakiñeko kartillaren bidez zenbakiaz jabetzeko, ordenadorez 5.000 pezeta bakoitzeko zenbaki baten jabe izango da.

Saldoan zenbat 5.000 pezetako ainbeste zenbaki jasoko ditu.

Aldi-jakiñeko kartillaren bidez zenbakiak eskuratzeko Gipuzkoan zehar "Caja de Ahorros Provincial de Guipúzcoa" etxeak banaturik dauzkan 91 ofizinetara jo dezakete. Aldi-jakiñeko kartilla eta Noiznaiko libretak irikitzen ditunak txartel bat jasoko du milla pezeta bakoitzeko.

CAJA DE AHORROS PROVINCIAL DE GUIPUZCOA

getaria

HEZIKETAZ

«Jatearen eta lo egitearen arrazoi bakarra, handi nahi izatea dela, uste izatera irixten dira haurrak. Janaririk dastatu gabe goserik gelditzen bada haurra, utziezaiozue bakean. Gaixorik ez badago behintzat, Nire semea jatera behartzen zuen bere inudeak eta egunetik egunera okerrako ziohoan. Egun batean ez zuen bere janaria jan nahi ukan eta mahaitik kendu egin genion. Geroxeago, ekar ziezaiotela eskatu zuen, baina sukaldean jana zutela erantzun zitzaion. Deskonertatua gelditu zen eta ez zuen gehiago horrelako eszenarik egin».

Irakurle, hauk ez dira Xixangrearen hitzak, Bertrand Russel Nobel Sari aukeratu zuten jakintsuen artean, eta haretxen lumatik irtenak dira hitzak. Horrek ez du esan nahi, hark esana geure kritikamenaren galbahetik pasatu behar ez dugunik. Ados al zaude zu puntu hontan Bertrand-ekin?, zer derizkiozu?

EZKERTIEN ZORIGAITZOA

Gure herrian eskubi gara gehienok. Ttipitan hala ez ginenok ere, horrela egin gaituzte. Eta ez pentsa jokabide horrek batere sustrai zientifikorik duenik. Aitzitik, zerebroaren osakerak besterik agintzen duenean ere, desarroilorako oztopo denean ere, eskubi izaten irakasten zaio haurrari. Zergatik da hori horrela?, zergatik gara gure herrian ia denok eskubi, beste zenbait herrian % tik 45-ekzer diren artean?, hauk gizabidean sartu gabe daudelako ote?

GAIXOTASUNAK ETA ETSIPENA

Aurreko egunean esaten genuenez, zailtasunak edukitzea on izaten da, bizi gogo sortzeko. Mendetan zehar oztopo haundiak gainditu behar ukan ditu giza abereak eta bizitza erraxegira ez da gauetik goizera ohitzen. Gure gaurko gizartean jende asko aspertu egiten da. Erosotasunaren bila zebilena erosokerian ikusten dugu.

Bizitzak estimuloa behar du, akui-lu bat, Zenbaitetan, bizitza hain rutinarioa izaki, topatu egin behar da sustagarria, estimuloa. Beste zenbaitetan ez dago bila ibili beharrik. Adibidez, osasunik ez duenak, osasuna nahi du eta iruditzen zaio, hori ukanez gero, beste guztia baduela.

Baina, ez ditzagun gauzak bere onetik atera. Sarritan, gaixotasunaren eztena ezten pozoindua izaten da eta bizitzara baino gehiago heriotzara zirikatzten du.

Guztioek ezagutu ditugu sasoi ederreko gizon emakumeak gauetik goizera aldatzen. Izkutuan ari zen gaixotasun bat agertu delako edo bat bateko ezbehar bat gertatu zaielako. «Hau ez da lehengoia bera», diogu, eta arrotz sentitzen dugu. Gaixoa bera ere ez da egoera berri horretara ohitzen, ez du ohitu nahi ere, Elbarriaren bizitza zenbaitetan estimatzen duenak beraz, ongi zaindu behar du gaixoaren sikikoa.

Azkenaldi hontan ikusi denez, hartueman hestuak daude suizidioaren eta gaixotasun organikoaren artean. Soin osasuna eta osasun sikikoa elkarri lotuta doazelako.

Gaixotasun organiko baten ondorenez heuren buruaz beste egin dutene (dutenen) artean, «minbizidunak» daude lehen mailan eta, ondoren, artritis, ulzera peptikoa eta gehiegizko tentsioa dutenak datoz.

HERRIKO HONDARTZA

Uda badoa, eta udarekin hondartzara joateko egunak.

Aurten beste urtetan baino jende guttiago ibili bada ere, nahikoa izaten ginen gure hondartzan; esan beharrezkoa da gainera inoiz baino garbiago eduki dugula. Zergatik ote da? Agian gure moila edertzen duen espigoi horrek mesede egin dio hondartzari.

XIXANGREA

hernani

SAN INAZIOREN EGUNA

San Inaziori buruz, Mendi-Gain taldeak eratu zituen jaiak, bezperatik asita ospatu genituen ernaniarrok.

Gaueko 10,30etan egin zen Jaialdi bikain bat. Bertan parte artu zutenek auek izan ziren: Ibai Rekon-do, Yon Enbeita eta Oihartzunak taldea abeslari bezala eta Joxe Agirre, Euxebio Igarzabal eta Enbeita aita-semeak bertsolari bezala. Egia esan, ez zan jende geiegi urbildu Aitor antzokira, bainan joan ginenok, pozez eta alaitsu etxeratu ginen entzundakoak entzunda.

Abesti ederrak eskein zizkiguten abeslariak. Bertsolariak ere ez zuten potto aundirik egin. Bertso sakon eta bikainak izan ziren lau bertsolari oien aotik, biotzetik, irten zirenak.

Pena artu nuen jende geiago ez ikusia. Uste dut benetako euskal giroa sortu zela Jaialdi onetan. Ia urrerorako geiago elkartzen garen.

Ona emen Agirrek, Ikastolari buruz, bota zuen bertso bat:

Andereñoa, irabazia
zuk geiago nai zifuzen
eta gu ere emen penatzen
ari gerade ain zuzen
gure aurtxoak ikastola ortan
euskera ez ditezten
goitik laguntzik ez baldin bada
bekoak saia gaitzen
San Inazoren egunez, goizetik
asi ziren txistulariak eguna eta Er-nani alaitzen, kalez-kale, doñu atse-ginak eskeiniaz. Eguerdian Ernani-ko gazteria Santa Barbara mendian bildu zen. An, Erri-Meza, txistulari, bertsolari eta bazkaria. Bostak aldean, errira berriro, arratsaldea, euskal erromeriakin edertzera. Eta onela gaueko amarrak arte. Fandango, mutil dantza, kale jira.

Itz batean, erri giro ederra.
Onelaxe ospatu genuen ernaniarrok San Inazoren eguna.

Zorionak Mendi-Gaineko gazteok eta jarrai lanean.

herrera

GURE ITSAS BAZTERRETAKE

BIZIDUNEN MURRIZTEA DELA-ETA Herrera, gehienok besterik uste baduzue ere, badu partea Pasaiko portuan. Garai batetan itsasoa gure txokoraino sartzen zen; egun Trintxerperaino dugun artea, lehorra eta kaia bilakaturik ageri zai-guna hain justu, urez estalia bait zen.

Gauzak horrela eta itsasoa horren gertu izanik gaurkoan itsas-gizonei, edo hobe esan, arrantzalei eta elikatzeako itsas-bizidunen beharra eta eskubide osoa dugun inguru honetako gizon-emakumeoi dagokigunez, hor-hemenka aspaldidanik aditzen den zerbaiten berri ematera noakizue. Albistea zahar xamarra duzue bada, hala ere eta guzurra badirudi ere, kezka honi ez zaio egunkari eta irratietan, guk dakigula, oraindano tokirik egin. Egia esan, ez dakigu zertan diren zenbait kazetari eta kronikari profesional zeren berriak, eta ez da gaur goizekoa, badu gu guztiontzat interesgarriak franko.

Guk bezain ondotox dakizue, duela urte batzuk hasi zela itsas-ondotik belarra (algak) ateratzten; ba ordutik hor ibili dira joetake eta lesai asko itsas ondoak hustutzen. Jakina, salneurri ona egiten zuelarik zenbaitentzat irabazpide polita gertatu zen eta gertatuko da oraindik ere.

Arrinak, berriz, ez dira urez bakarrik mantentzen, horrela ba, belar horien beharra dute biziko badira eta hemen dago, hain zuzen, hauziaren gakoa, landare horien gal-eraztan ala beroien bizi-beharrak jabetzeaz.

Gauza bat aski garbi dago, alegia lehen arrainok petrolioak zikinkeria edo hitz batetan kutsadura bazuten etsaierik handiena, aurrerantzean zer janik eza gertatutko zaiela heriotza bide zihurra, gure itsas bazterretako bizi aztarnaren azkena. Gero eta zailago, nekezago arrantza!

Arrantzaleak, noski, ez dira bate-ze pozik jokabide hori dela-ta, bai-

na, arrantzaleak gure baserritarren modura langile apalak, isilik dira eta haien marmar haserre ez da non-nahitiki entzuten edo ez da entzun nahi.

Ez dugu dato zehatzik jasotzerik izan eta ezin dizuegu esan beraz, zenbat belar ateratzen den urtero Pasaiko kaietatik. Baina gu gehien harritzen gaituena zera da, alegia, beste kai askotan debekatua dagoela belar horren harrapatzea; ala nola Santanderren eta Ondarribian bertan ere. Zer gertatzen da, bada, Pasaikoan? Badakigu, jakin ere, Santandertik datozkigula gure kaieraino itsas-belarren harrapaleak. Beste tokitan debekatu izan bada, zergatik ez Pasaiko portuan?

Horreraino gure galderak. Erantzunak, berriz, suma daitezke baina ez ditugu hemen, bada ez bada ere emanen.

ETXETXUKOAK

markina

UDAKO KOLONIAK

Herrian osteria ere zerbait bizitasun da. Udako kolonietatik, ume mordoxka bat etxerantz bihurtu da. Arduradunekin itzegin dut eta euren erantzuna hau izan da: aurten denak, joan zan urtean baino hobeto igaro dutela; umeentzat toki atseginagoa zen, monitoren artean alkatasun zintzo ba tegon dela eta iritxi ezbardineko posturarik ez dela agertu. Euskal giroa nahikoa ona, neska-mutiko nagusiek izan ezik. Zergaitik eta da behin edade batera ezker Markineko «señoritasun» hori erakutsi beharra? Zozrionak monitore, guraso eta beste guztiei kolonia hauek ondo eroaten jakin izan duzelako.

KULTURA BIDEETAN

Oporrak igaro ondoren, Zerutxu taldekoek gure kulturaren alde zerbait egiten asteko asmoa daukie. Lotsagarria da hainbat alkarte egon eta bakarrik Zerutxu, kulturaren alde arduratzea; dirudienez «gastro-nomismo» larregi aurkitzen da herri hontan. Bestalde, talde honek herri osoaren erantzuna beharko du. Oporren aurretik egitarau batzuk bete ziren eta herriak gauza batzuetan erdizka erantzun zuen. Jakinik herri agintarien aldetik oztopo asko eukiko dutela, ondo etorriko zaie gure laguntasuna agertzea.

LANGILEAK

Berriz lantegiak ateak zabaldu dituzte udako atsedena hartu ondoren. Orain eguneroko lana datorrigu, baina lan hau askoz ere atseginagoa egingo zaigu agintariak menperatu gabe eukiten bagaituzte. Eguneroko lan honetan ez gaitzen ahaztu euskaldunak garaia eta euskaldun lez jokatu behar dogula.

IKASTETXEAK

Laster hasiko dira, Laborala, Zerutxu eta Merzedeko ikastetxeak. Oraingo ez dakit ze helburu hartuko duten. Dena dela euskaldun heziketa sakondu beharra dagoela uste dut, batez ere ikasle batzuen artean. Ikasle bat euskaldun sentitzen ez bada, euskaldunen hizkuntza erabilten ez baldin badu, nola heziko ditu gure umeak? Lan gogorra daukate irakasle eta andereñoek, batez ere erdal eskola barri bat laster hasiko dela eta guraso askoren kontzientziarik eza ikusia.

AINZINA

zaldibia

UDAKO ITXOGIN ALDIA

Gaur egun, gure herriatik jende asko ateratzen da kanpo aldera, egun batzuk deskantsuan edo pasatu asmoz. Uzta eta Abuztuan na-

barmendu da hori ederki asko Zal-dibiko kaleetan. Orain berriro herri-ria bildu garen hontan heldu die-zaio gogor lanari. Herri lanari alegia.

ARTXANBERRI HIL DA:

Bere garaian ekainaren 30ean eman genuen eskeini zitzaion ome-naldiaren berri eta handik hilabete baino lehen jakin dugu berri garrantz hau. Goain bego.

Hil honen 21ean iluntzeko 8½ etan emango den meza, bere ari-maren alde eskeiniko da.

SANTA FE:

Esan digutenez, hasi omen dira Santafetako festa antolatzen. Oraingo besterik ez dakigu, bakar bakarrik hauxe esan digute: ezta-baida batzuen ondoan festa onak izango diren hotsa dagoela.

GIRO

lazkano

BESTE BAT GEHIAGO?

S. Miguel eguna inguratzen ari dela eta, zenbait albiste ematera noa. Alegia, aspaldidanik ospatzen dugun jaia dugu eta esan genezake herri mailako festa izaten dugula.

TAUKI

hilean

1.050

pezetekin

eskeintza

Azkeneko moldeko logelak

AZKO MERKATUZ

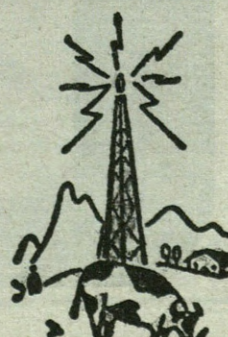
AMUEBLADORA COMERCIAL HISPANIA

MORAZA, 14 DONOSTIA SAN MARZIAL, 12 IRUN

Donosti-Aurrerki-Kutxa

EUSKAL IRRATI SAIOAK

Banen baneko azikal
Ongarri ta abonoak
Belar Zuloak
Erosi edo berritzeko diru aurreratzea
Baserri, lur-tresnak ta abar
Torelavega'ko Perira Joan etorriak

Baserriaren alde

ON KOSME ETA ESTROPADAK

Batera ziren On Kosmerentzat Donostiako estropadak eta bere Meza Santua eman bearra. «PUMBA» zunpetekoa, Donostiako Kontxan, eta txalupak, txanpa bizian kanpoko balizetara jo dute; Dingili-dangala, une berean, On Kosmeren torrean, eta onek, makal makal, txanparik gabe, Meza ematera, aldarera joan bear.

Ezin ba esan debozio aundiz jardun zenik gure On Kosme. Lotsagarri izanik ere, aitortu bear da, Meza Santuak eta sermoiak baiño kezka aundiagoa zemailela On Kosmeri une artako Kontxako Estropadak. Arraunketa xarri-xarrian zeraman aurrera bere Meza. Ta sermoia? Egin bearrekoa bai zan. Itsas zakarrean, arraunlarien arraunak naasi oi diran bezela, guztiz naastuta zebillen On Kosme bere itzaldian. Ezin asma nun zen kanpoko baliza, nun jira bere sermoia eta nun buka. Asieratik, bi «Puntetara» ordurako, galduta zebillen On Kosme. Baiña, bai, ori bai, Kontxako arraunlariak beren estropada baiño leenago bukatu zuen bere Meza; Sermoi ta guzi ogei minutu, alajaiña. Ez zan, ez, marka txarra. Oraindik bi «Puntetik» barrera zetozen Arraunlariak. Meza-jantziak erantzeko betarik gabe, transistorea piztu zuen On Kosmek. Laster zituen buru-belarriak transistore barnean sartu nairik. Baiña, orra or nun datorkion Kasilda aundia. Ordu txarrean, arranpola; zakurrak mezatan baiño falta gutiago egiten zion une artan On Kosmeri. Egunon On Kosme, Ongi al zaude ba? Beste gizon bat dirudizu. Kolore ederrak daukazu. Gure amona dipunta kolore onakin il omen zan, baiña, bada ezpada, onak eukitzea obe. Ez alderizkiozu, On Kosme? Gaur presaka naiz ba Kasilda, eta beste une batean... Presaka zu? Bai zera, Soñean dituzu oraindik meza jantziak eta. Arrapatu niok, zion bere baitan On Kosmek, izan ere atso onen sudur luzeak usaituko ez duen xaltxarrik ez baita. Aserre xamar ekin dio On Kosmek: Buka dezagun beindik. Eaidazu zertara zatozen eta utz nazazu pakean. Ez aserratu, On Kosme, atzetik al dator Orio? Ara ba, Urtea da, gure osaba Paskasio il zelata Urtebeteko meza atera al izango bazenior datorren igandean. Bai, emakumea, bai; Ta besterik? Besterik, zera «txokolatia txurruekin apustu» Orio aurrena ezetz. Jesus! On Kosmeren amorrua. Kasilda eta bere osaba Paskasio ifernuko zulora bota ez zituanean...

—oOo—

Estropadak bukatu dira. Transistorea isildu da. Poliki poliki baretzen ari da On Kosme eta bere onera dator: Ainbeste jende Donostiako kaian, paseo berrian, eta ni emen, Eliza aundi onetan, bakarrik. Bakarrik? Norbait biziki atsumurka zetorkion. Barruko arrazen. Bere kontzientzia salatzailea. Kristo ber bera?

Kristo.—Kosme, Kosme, zer egin duk gaur goizean? Nolako Meza eman duk gaur gero? Ta ire sermoi lotsagarria? Zer otoi-giroa eman diek ire Eliztar errukarriek? Ire estropadak, Meza, sermoi eta elkarrekiko senidetasunaren gainetik, alajaiña.

On Kos.—Zuk ezin ba konpreni, Jauna; ez baitzera itsas ertzekoa; ezin ba jakin kresala zer den; Zu, arotza izaki, «arotzaren semea», kizkur eta txirbilla artean bizitakoa. Gaurko nere pekatuarekin biguñago eta xamurragoak daitezke Pedro patroia, Pillipe, Santiago eta Juan arraunlariak. Auek bazekiten txanpa jotzen, arraunketa luze edo xarri xarria eramaten, zibogak bizi bizi egiten. Tiberiades ibaian, bein baiño geiagotan arraun eta arraun alkarren leian ibiliak dituzu. Auek estropada zale ziran eta gaurko nere pekatua erraz konprenituko dute.

Kristok.—Ako isilik, Kosme, astakeriarik esan gabe. Batzuetan zer nai esaten didak. Bapo zegok; Pedro, Juan eta Pillipe, ni baiño jakintsuago beraz estropada gauzetan? Aiek ni baiño xamurrago gaurko ire pekatua barkatzeko? Neurtu itzak, Kosme; I ta nere arteko elkar iketa utsa balitz. Baiña ez, gure isilpeko jardun-auek argitara ematen dizkik Jokiñek eta gero, gizaajo orrek, makilka gogorak jaso bear Sakristi barneetan.

On Kos.—Bai, Jauna, arrazoi duzu. Bai, leengo batean, astindu ederra eman omen zidan praille batek Beasain aldean. Erljio gaiak ain serio eta errespetagarriak izanik, ez omen dut zillegi irriz eta arinka erabiltzea. Ditekeana da batzuetan neurritik iritezka eta aundi xamarak zuk entzutea, baiña sekulan ez borondate txarrez. Ontan ordea, Jauna, zuk ere erru piska bat baduzu. Sinai mendiko Jainko beldurgarri ura betiko baztertu eta zokoratu ez zenuen ba? Tximist, trumoi eta su arteko Jainko izugarria zuk itzali ez zenuen ba? Nere Jainkoa

zu zara, Belengo aurtxo potoloa, Nazaretoko mutiko prestua, zure anaia eta adiskide egin ninduzun gurutzeko Jainkoa, Zu bai, Jesus, On Kosme Kaikuaren Jainko maitea. Nolan bada izutu zurekin mintzaterakoan?

Kristo.—Uy, uy, uy, ieska abil. Ez duk gogorik gaurko ire jokabidea aztertzeke. Estropadarekin itsututa ikusi aut. Ongi deritzak? Erri askotako Agintari zapaltzaileen jokoa duk ori: «Panes et circenses»: ogia eta jokoak eman erriari, zion Erromako Emperadoreak. Erriak lo-zorroan bizierazteko orixe duk biderik egokiena. Erriko jendeakustu daitezela oi eta deadarrez estropada eta futbol zelaietan, goza dezatela jan-edanetan, murgil daitezela dantza leku eta aragi atseginkerietan. Orrela dagoen erria, lo zegok, bere nortasuna galdu dik eta ez dik kemenik erri arazoetan biziki sartzeke.

On Kos.—A, Jauna, kirol zalea nauzu; Real eta Bilbotar Ostikalarien gora beerak gogoko zaizkit; maite ditut pillota eta «ESTROPADAK...» Aur beartsuak jaiotzerakoan, besapean omen dakarte ogia, nere errian, arrauna eskuetan daramatela jaiotzen zaizkigu aur berriak. Eskerrak nere kirol apiziotxo oni, bestela...

Kris.—Bestela, zer?

On Kos.—Zera... On Krispiñena gertatuko litzaidakeala. Gogoan eta aoan pentsakizun berdiñak ditu. Eli-

za, bere arazo izugarriak, eskubitarren atzerakadak, Elizaren Diplomazi kaltegarria, Elizako apaizen gora beerak. Elizerakundeak aldatu bearra. Ezin egosi bere barnean arazo izugarri auk. Euskalerriko egoerak sumindu eta larritzen du baita ere: Gazte batzuen burrukak, aien espetxeratzeak, auen familietako larriak euskaldunen maitasun eza, Euskal erria eta euskera geien maite dugunon elkar ikusi eziaña. Nik ere gil gil irakiten darabilzkit pentsamentu auk, biziki kolpatzen naute arazo auk. Auen zurrunbilloan ordea ez dut ito nai eta burua jasotzen dut uretatik kanpora nere futbolarekin, nere estropadekin. On Krispin gizaajoa, Eliza eta gure Erriaren problematika barnean murgil igerika, ez zuen burua jasotzen eta amasa artu ezifilik, ito egin da. Burua galdu du gizaajoak.

Krist.—Konprenitzen diat Kosme, ire esan naia. Krispiñen burua galdu duten arazoak dituk baikoitzarentzat leen mailako. Erri arazoak leenbizi aztertu, konpondu bearrezkoak; oro bat Elizakoak. Gizona ordea une guzietan arazo oietan larrituta ezin zitekek bizi; txango pitin bat bearrezkoa zaiok; jaso bear dik atsedean apur bat kirolelan, lagun artean, toki aldatzean. Baiña atsedean ondoren, berriro eta leen baiño biziago erri eta Eliz arazoetara...

On Kos.—Bejondeiola, Jauna; argi eta garbi borobildu duzu nere esan naia.

AROSTEGITAR JOK

ELIZAREN BERRI

CAPUCCI APEZPIKUA «TERRORISTEN» LAGUNTZAILE?

— Ezaguna da, joan den hilean Israeldarrek Jerusalemgo Capucci apezpiku detenitu egin dutela. Bere berebilean Libanotik Israela harmak omen zeramatzan palestinar «terroristentzat».

V Maximos patriarka ez dator guztiz bat Israeldarrek emandako berri horrekin. «Israeldarrek —dio— apezpikuaren automobilean harmak topatu dituztela diote; baina, hori apezpikua bere Mercedes-etik urrundu ondoren izan da».

Bestalde, jarraitzen da, badaiteke, apezpikuak harremanak euki izana, Israeldarrentzat terrorista direnekin, baina arabiar erresumetan fedayin (hau da, beren aberria salbatzekotan beren bizia ematen dutenak) izena ematen dietenekin.

Gainera, hau aitortzen du V Maximos-ek: «Igez kontrako gauza asko egin izan dute apezpikuek nazi denboran juduak salbatzekotan». Horrez gero, «ez dut ikusten zergatik behar litzatekeen kondenatu, arabiarrek salbatzeko prest dagoen gizon bat. Juduak arabiar den Jerusalem-en ONUren erabakien aurka daude... Leporatzen zaiona egin behar zuela uste izan baldin badu... juduen ikusmoduan legez kontrako dena, arabiarren ustetan hala ez delako izan da... Israeldarren aldetik errudun jo-tzen dute; arabiarren aldetik, berriz, heroe bezala».

Hona. Beste apezpiku askorentzat, eta apezpiku ez denarentzat ere, zer ikasia. Zer pentsatua bederen. Eta iritzi moral asko aldatu egin behar direlako arrazoia.

MOZANBIKEKO ARTZAPEZPIKUA DIMITITU

Custodio Alvim Pereira, 59 urtekoa da, eta Mozanbiko-ko Lourenço Marques-en apezpiku zen oraintsu arte.

Portugalgo politika aldaketa dela-eta, ordezkari bat bidali du Aita Sainduak Angola eta Mozanbikera. Eta ondorioz, aipaturiko artzapezpi-kuak dimititu egin du.

Zer dela-eta? Portugalgo gobernu aldaketa baino lehentxeago, Bati-kano eta Portugal arteko erlazioak hein batetan garraztuak ziren. Apez-piku bat, hain zuzen, detenitu egin zuen gobernuak Mozanbiken, eta 11 misiolari kanpora bidali.

Kinka haretan, gure artzapezpiku dimisionarioak ukatu egin zuen Mo-zanbiken jendea sailka hila izan zenik, eta 11 misiolarienez honela de-klaratu zuen: «Aita espainol horiek zabaltu dutena asmakeria baino ez da, kristau marxista diren batzuek politika asmoz antolatutako arazo hutsa baino ez».

Eta hona. Gure artzapezpikuak orain dimisioa ematen du. Noski, ez dago gaizki. Noizpait ere egitea, inoiz ez egitea baino hobeto. Baina, hobe zitekeen, hori guztia (Erromaren aldetik) Portugalgo politika alda-keta aurretik egin izan balitz. Orain eginez, izan ere, itxura guztia du, egin izan dela, zuzentasunaren eskakizun bezala ez, baina diplomazia zekenaren eraginez. Zeren, lehengo gobernuaren esku-makila izan zenak, zer egin lezake oraingoarekin, politika aldaketaren ondoren?

JUSTITIA ET PAX EUSKAL HERRIAN?

Kontzilio ondorengo arnas-bizialdi bezala, eta 1967. urteaz gero, han eta hemen, mundu zabalean eraiki dira Justitia et Pax (Zuzentasun eta Bake) erakundeak.

Erakunde honen helburu eta xedea, gizarteko zuzengabekeria nugu-sienak salatu eta gizabide zuzenagora eragitea lirateke.

Madriden ere sortu zuten bere garaian delako erakunde hori. Barce-lonan ere badute berena. Eta tarteka-tarteka, bai batzuk bai besteak, be-ren bizi-seinalea eman izan dute. Inoiz txinpartaren bat ere sortzen zutelarik.

Aspaldidaniko leloa da, Euskal Herriak ez ote duen merezi, Eliza era-kunde aldetik, autonomiaren bat, eliz-izkribuek idarokitzen dutenaren arabera. Oraindik orain, «Iglesia Viva» delako aldizkarian, Basurkok eta Abaituak ukitu dute puntu hori (neuk Z. A. bertan, bere garaian adi-terza eman nuenetz).

Kristau talde bat bada Donostia inguruan, Justitia et Pax erakunde-ari dagokionez, autonomia asmo hori haragitu nahi lukeenik. Dirudienez, ordea, dioesia mailako goi hierarkiaren aldetik berotasun falta ezezik, uzkuratasuna eta izotz hoztasuna ere aurkitu bide dituzte.

Zergatik ote? Ez da izanen, inondik ere, horrelako erakunde bati legokiokkeen arazorik gure artean falta delako. Hor daude, izan ere, nor-baitetik zirikatutako zai, honako arazo hauek (eta beste hainbat): preso-er gorabeherak, lanskariaren aldakortasuna, aire satsuketa eta kutsadura, eskola arazoa...

Zein da, beraz, galdetuko du irakurleak, asmo hori uzkur egiteko arrazoiak? Horixe da neuk ere gustora jakinen nukeena.

Hondo-hondoan, badirudi, kristau laikoei, zor zaien autonomia, prakti-kan ipintzeko garaia etortzean, ukatu egiten zaiela. Zeren asmoa, goian aipaturikoa, Justitia et Pax taldea autonomo izatea zen. Hierarkiari, be-gi onez ikusiko ote zuen ala ez, galdatzen zitzaion, bakar-bakarrik.

Agian, horrelako ekintzabideek su-garrak sortzen dituztela eta, txin-partarik gabe egin nahi du argia zenbait jendek. Eta jakina, hori ezi-nezkoa delakoan gaude. Baina, agian, erraturik gaude, ze egungo teolo-gia intelektualaren laboratoriorioan, argia txinpartarik gabe sortzeko siste-ma berriak asmatu dituzte.

AMUNSA

ORMAZABAL - DAR DUNIXI

ETXEGINTZA TA ETXE-TXUKUNKETARAKOAK

URALITA ORDEZKARIA

TOLOSA

Urrutizkiñak:

Etxekoa: 65 19 60

Landolakoak: 65 19 33

URRETIXUA

Urrutizkiña:

Landolakoak: 67 17 84

ERAKUSTOKIA: Tolosa'n . Zumalakarregi, 7'gn

URDABIN

AXULARRI OMENALDIA

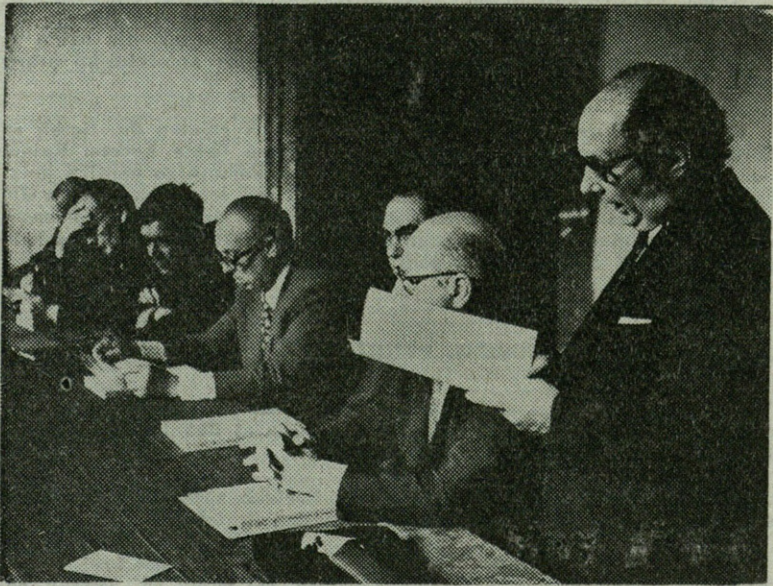
AXULARREN OROITZAPENEZ

Asko idatzi da Axular idazleaz. D. Manuel Lekuonari esker ezagutu ahal izan genuen artean ikasle ginen garai hartan. 1954garrengo urtea zen. Geroztik Villasante izan da Axularren berri ondoen eta gehien eman diguna. GEROn argitalpen berri bat ematen digu, aldamenen erderazko itzulpena duelarik, 1946garrenean. Iaz, berriaz, AXULAR. Mendea. Gizona. Liburua deitu liburua eta «Axularren Hiztegia» eman zizkigun. Denetara baditu hamar-hamabiren bat lan Axularri buruz argitaraturik.

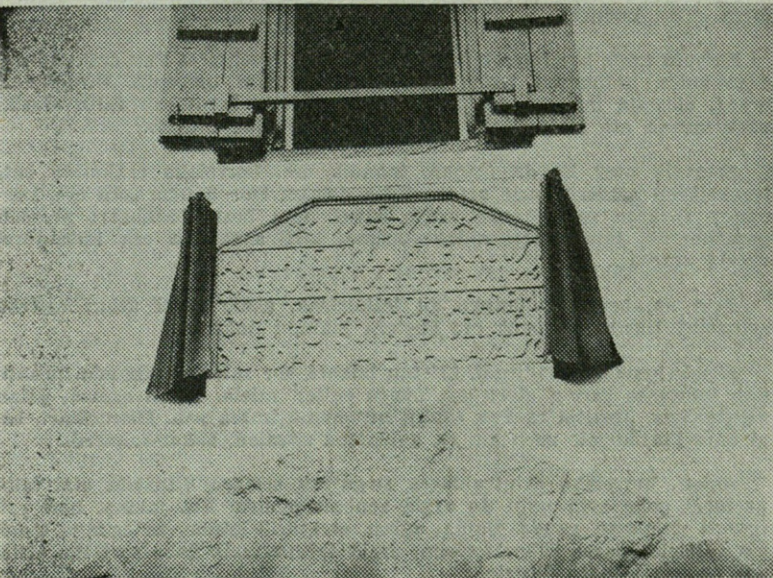
Halere, ordea, Euskal Herriak ez zion oraindik AXULARi behar bezalako gorasarrerik eskaini. Hauxe esanaz hil zen Julio Urkixo eta berauxe aitortu zuen Joannes Etcheberri 1712garrenean. Bonapartek, 1865garrenean, Saran, ipini zion oroi-tarri bat besterik ez zaio opa izan AXULARi.

197)garrengo Abenduaren 13an, Nafarroako Diputazioan, AXULARREN HIZTEGIA deitu liburuaren aurkezpenean, erabaki zen Irailaren 14ean egin zaion gorasarre hau Axularri egitea.

Zor zion Euskal Herriak omenaldi hau Axularri. Izan ere. Villasantek dion bezala, «euskaraz egundaino egin den libururik famatuenaren egile bera dugu. Klasiko izena eta maisu-lan maila inori zor baldin bazaio, Axular-en Gero-ri zor zaio. Mugaz hango eta hemengo izanik, bi Euskal Herrien artean zubi eta lokarri izateko guztiz aukerakoa dugu. Prosa aberats-jori eta ongi trenpatua egiten maisu aparta da. Ezin agortuzko iturri eta harrobi paregabea dugu Axular-en liburua».

Juan San Martin, Haritsxelhar, Urdazubiko alkatea, Iturralde, Villasante, Zabaltza

Baserri honetan jaio zen Axular 1556garrenean. Sarako erretoretza hartzen du 1600garrenean. GERO, lehen aldiz, 1643garrenean argitaratu zen Axular, 1644garrenean hil zen

OMENALDI EGUNA

Hamaiketan eta meza santuarekin eman zitzaion hasera omenaldi egunari. Gu ez ginen mezatara iritxi. Ohartu zen mugazaina ere gure oker horretaz. Jendea elizatik ir-teten ari zenean heldu ginen Urdazubira.

Berehalaxe Salvatore Monastegi-ko kalostrara joan ginen denok, han bait zen Euskaltzaindiaren batza-rra eta Juan San Martinen sarre-rako hitzaldia.

Lehenik Joxe Mari Satrustegi, euskaltzain nafarrak, egin zigun ongi etorria eta eman zigun batzarre hartan egingo zenaren berri.

Ondoren Urdazubiko alkateak egin zigun, herriaren izenean, agurra.

Azkenik, Villasantek, Euskaltzaindiaren buruak, egin zigun denoi ongi-etorri eta agurra. Beste gauza askoren artean, Axularri egin genezaiokeen omenaldirik onena «Nafarroako hizkuntza zaharrari euskarak gordailurik onena eta lite-ratura landuak sorrera.

SAN MARTINEN HITZALDIA

Ohitura den bezala bi euskaltzainek, Arrue eta Iratzeder jaunek, ekarri zuten Juan San Martin ma-haiburura.

Euskaltzain osoek egin behar izaten duten sarrerako hitzaldia egin behar zuen Urdazubiko batzarre honetan. Euskal literatura landua sortarazi zuen giroaren berri eman behar zigun mintzaldi hartan. Bai ederk aztertu ere garai hartako politika, erlijio, ekonomia eta abarren giroa. Batez ere ideologian oinarritua izan zela literatura landua-ren sorrera adierazi zigun. «Politikaren eta erlijioaren arteko nahas-keta eta borroka, euskal literatura pizteko eta bizkortzeko izan zen».

Ez goaz hitzaldi osoaren berri ematea. EUSKARAN, Euskaltzaindiaren aldizkarian, izango ditu irakur-leak hitzaldi hauek oso osorik.

Honelako batzarre herrikoietan ez lirake osorik irakurri ere egin behar. Azterketa lanaren urrats nagusien berri eman beharko litzate-ke hitz laburretan. Are gehiago sar-rerako hitzaldi hauen zai eta es-kean dagoen jenderik ez denean entzuleen artean, Betarik ez ala bi-de motzenetik joateko muga-agiri-rik gabe?

HARITSXELHAR AITATXIREN ERANTZUNA

Irriño bat ezpain xokoan zuela-rik GEROn pasarte hauxe gogara-zi zion Sar Martini: «Egun batez, konpainia on batean, euskaldunik baizen etzen lekhuaren nengoela, ekharri zuen solhasak, izan zen per-pausa, etzuela deusek ere hanbat kalte egiten arimako, eta ez gorpu-tzeko ere, nola egitekoen geroko utzteak, egunetik egunera, biharre-tik biharrera. Eta on zatekeiela, gauza hunetzaz liburu baten, euskaraz, guztiz ere euskararik baizen etziakitenentzat, egitea: eta hartan,

gero dioenak bego dioela erakus-tea».

«Zuk ere, San Martin, lankide eta adiskide ona, entzun dituzkezu hitz horiek: ordu zela eranen derau-tzut. Ez ote orain hamar urte sar-tu zinela Euskaltzaindiaren, euskaltzain oso gisa...?»

«Hautatu duzu Axularren sorte-ria, behar bada, erakusteko gero dioenak ez duela beti bego errai-Ondoren San Martin jaunaren ten».

Ondoren San Martin jaunaren euskaltzaitasun eta euskal lanak goraiatu zituen. Izan ere San Mar-tinek aspaldidanik egiten ari den lanak dira euskaltzain oso bati da-gokion agiritik onena. Halere ez du euskaltzain-agiri hori jaso ahal izan hitzaldi hau egin arte.

Norbaitek akatsak bakarrik iku-siko dizkio San Martinen lanari, baina ikaragarria da gizon honek egin duen lana. Nahiago genuke geuk ere hutsik gabe idatziko balu Euskaltzaindiaren idazkariak. Baina

zer eska diezaiokegu ogia irabaz-teko beste lan batzuk egin behar dituen gizonari?

Ikerketa lan handia egin du San Martinek Euskal alorrean. Orrazke-rak baino gehiago balio dute buru-ko saldak eta muinek. Eta San Mar-tinek buruko salda eta muinak utzi-ko dizkigu batez ere liburuetan.

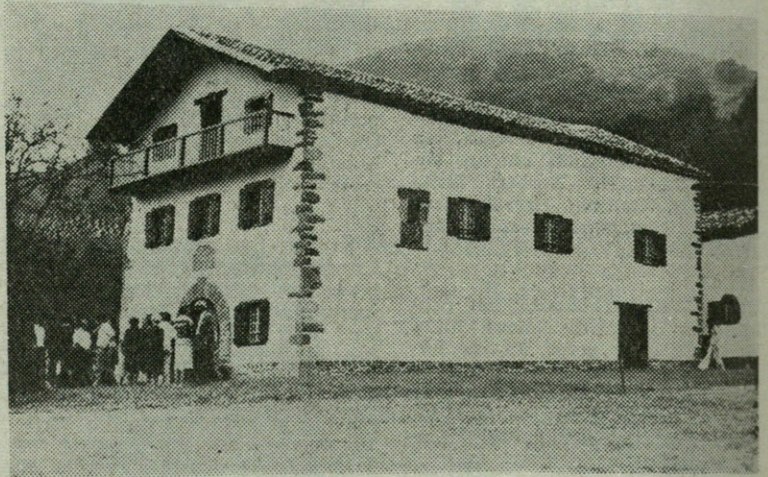
BUKAERA

«Principe de Viana»ren zuzenda-ri Galbete eta Nafarroako Diputa-zioaren ordeko Iturralderen hitzak entzun ondoren Axularren jaiote-xtera hurbildu ginen.

Oroitarria agertu, dantzariak iku-si, bertsolariei entzun, argazki ba-tzuk atera eta Axularren baserriari begiratu bat eman eta bazkaltzera bildu ginen arratsaldeko hiruretan.

Bazkari ona, Alaitasuna eta anai-tasuna ugari.

IRASTORTZA

Axularren baserria berriturik

Martin eta Xalbador bertsotan, Axularren baserrian